

POSEL

zpod Žalého

Číslo 2

Ročník XXX/2020

Cena 10 Kč

ZPRAVODAJ OBCE BENECKO, PRAMENY OBECNÍ KRONIKY

podatelna@obecbenecko.cz

www.obecbenecko.cz

Slovo starosty	3
Zápis z 10. veřejného zasedání OZ	4
Společenská kronika	8
Hospodaření s odpady	9
Hasiči radí jak pálit venku	10
Policie	11
Činnost SDH Dolní Štěpanice	12
Dětinská pře	14
Jindřich Ambrož a vodovod	17
Radioaktivní prameny	19
Historie poutí na Benecku	20
Demokracie nebo diktatura	27
Krakonoš a sellák	31
Geologie	39

Príspevky zasílejte do 28. května 2020 s nadpisy a se jmény autorů.

Obrázek na titulní straně: Bledule jarní, foto Zuzka Strnádková

POSEL ZPOD ŽALÉHO

Vydává Obecní úřad Benecko, redakční rada: Rada obce Benecko.

Registr. číslo MK ČR E 12668. Podávání novinových zásilek povoleno ObSP Pardubice č. j. P/1-8190/91 ze dne 27. ledna 1991.

Za věcný a názorový obsah textů odpovídají jejich autoři.

Uzávěrka dne 7. 4. 2020. Náklad 300 ks.

Výroba: *Gentiana* Jilemnice

Vážení čtenáři Posla, tak opět po dvou měsících vám přináším několik postřehů z dění v naší obci. Nejprve se krátce vrátím k uplynulé zimní sezoně.

Jak jsem se zmínil v minulém vydání Posla o průběhu první poloviny zimy, tak ani ta druhá část zimy nebyla jiná. Podle různých záznamů a statistik se uvádí, že to byly nejteplejší zimní měsíce vůbec od počátku meteorologických měření. Kupodivu ale turistická návštěvnost naší obce i hor vůbec byla dobrá a lyžařský areál se také podařilo udržet v provozu téměř ve standární obvyklé délce.

V několika posledních letech se začíná čím dál tím víc stupňovat problém s parkováním, zejména v centru Benecka. Navíc v letošní zimní sezoně tím, že bylo málo sněhu, auta parkovala různě po mezích, loukách, dokonce i na chodníku poblíž parkoviště. Přitom i v případě, že bylo centrální parkoviště plné, na ostatních parkovištích v obci bylo většinou dostatek volných parkovacích míst. Parkoviště ve Lhotě Štěpanické nebylo zcela zaplněné nikdy. Mnoho řidičů parkuje v centru různě mimo parkoviště prostě proto, že nechtějí platit parkovné. Přitom je ale snad normální za služby platit. Na lyžařském vleku se musí platit také, ubytování, jídlo v restauraci, půjčení lyží atd., za to vše se platí. Tak proč ne za parkování? A je téměř pravidlem, že čím má řidič dražší auto, tím víc se vyhýbá placení parkovného... asi na to už po nákupu auta nezbylo. Na ar-

gumenty, že všude v areálech je parkování zdarma, je odpověď, že to je i u nás. U dolní stanice lanovky je parkování zcela zdarma a totéž u horní stanice. Parkoviště v lese je levné a pochopitelně to v centru je za vyšší poplatek. Takže každý má na výběr. Setkal jsem se i s názorem, že je chyba, pokud to Policie kontroluje a uděluje sankce za nesprávné parkování. No, když máte řidiče, který bez problému zaparkuje na celý den i pod značkou zákaz zastavení a když ho na to upozorníte, ještě vám vynadá, tak co s ním? Každopádně je třeba řešit i nějaké další parkovací plochy v obci, něco je již navrženo v projednávané změně územního plánu. A není to jen na obci, musí se zapojit i místní podnikatelé. Jinak to může dopadnout i tak jako to řeší třeba Špindl nebo Mísečky. Prostě když se naplní parkoviště, příjezd se uzavře a další návštěvníci se mohou otočit a jet domů. Zkrátka obec není nafukovací.

Po zimě jsme rozjeli obvyklé jarní úklidové práce v obci. Stavba nádrže na vodu v místě bývalého koupaliště je již v plném proudu. Přípravují se nebo už začaly práce na opravách místních komunikací, na které jsme získali dotace. Podali jsme další žádosti o dotace (záchody v základní škole na Benecku a oplocení zahrady u mateřské školy. Žádosti na dotace na další záměry připravujeme. Je toho hodně, ale vzhledem ke stávající situaci zatím není jasné, jak to bude v dalších měsících, možná i letech s rozdělováním státních i ev-

Zastupitelstvo

ropských peněz. Z plánovaného schodku státního rozpočtu ve výši 40 miliard Kč je v tuto chvíli již 200 miliard a asi to nebude konečná částka. Samozřejmě to vše se promítne do rozpočtu obcí a měst. Nyní se odhaduje propad daňových příjmů obcí asi o 20 %, musíme počítat, že to může být ještě víc a zkrátka být připraveni na různé varianty.

Na závěr ještě několik slov k situaci, která postihla celý svět. Myslím, že informace se prostřednictvím sdělovacích prostředků a internetu dostávají k vám všem. Důležité věci ke zveřejnění dáváme na obecní stránky. Dezinfekční prostředky, které získáváme, rozdělujeme mezi místa, kde je větší výskyt osob, prodejny, pošta,

Dům s pečovatelskou službou, Středisko služeb a něco je i pro potřeby obecního úřadu a hasičů. Ochranné roušky jste si většinou ušili sami, něco je k dispozici v prodejně potravin, něco na obecním úřadě, máme to od dobrovolníků i Skautů k dispozici zdarma. Spolupracujeme s Libereckým krajem, s ORP Jilemnice, Policií ČR, pečovatelskou službou Vrchlabí, Oblastní Charitou v Jilemnici, pomoc nabízí Červený kříž ale i řada z vás občanů, dobrovolníků. Všem tímto děkuji. Věřím, že tuto složitou situaci pokud možno ve zdraví všichni přechkáme a přeji nám všem, abychom se mohli co nejdříve vrátit k radostem i starostem běžného života.

Ing. Jaroslav Mejnar, starosta

Zápis z 10. veřejného zasedání ZO Benecko konaného dne 26. 2. 2020 v zasedací místnosti Obecního úřadu Benecko od 17:00 hodin.

10. veřejné zasedání zastupitelstva obce zahájil pan starosta v 17:01 hodin. Přivítal přítomné hosty zasedání a zastupitele, kterých bylo přítomno 12. V 17:02 se dostavil J. Harcuba, přítomno 13 zastupitelů.

- 1) Schválení:
 - a) programu zasedání, do programu zasedání byl přidán bod 11) Schválení dotace pro ZŠ Benecko a MŠ Benecko,
 - b) ověřovatelů zápisu: Ing. D Hásková a M. Pohořalý,
 - c) zapisovatelky: Ivana Koudelková.

Návrh usnesení:

Zastupitelstvo schvaluje a) navržený program zasedání s přidáním bodu 11) Schválení dotace pro ZŠ Benecko a MŠ Benecko, b) ověřovatele zápisu: Ing. D Hásková a M. Pohořalý, c) zapisovatelku I. Koudelkovou.

Výsledek hlasování: Pro 13. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 1a), 1b) a 1c) schváleno.

Zastupitelstvo

- 2) Schválení zápisu z 8. OZ ze dne 18. 12. 2019.
Návrh usnesení:
Zastupitelstvo schvaluje zápis ze 8. veřejného zasedání OZ Benecko, které se konalo dne 18. 12. 2019.
Výsledek hlasování: Pro 12. Proti 0. Zdržel se 1 (A. Hanušová).
Usnesení č. 2 schváleno.
- V 17:04 se dostavili P. Wiesner a M. Zelinka, přítomno 15 zastupitelů.
- 3) Schválení rozhodování OR ze dne 18. 12. 2019, 6. 1., 20. 1. a 12. 2. 2020.
Návrh usnesení:
Zastupitelstvo schvaluje rozhodování Rady Obce Benecko ze dne 18. 12. 2019, 6. 1., 20. 1. a 12. 2. 2020.
Výsledek hlasování: Pro 15. Proti 0. Zdržel se 0.
Usnesení č. 3) schváleno.
- 4) Schválení dodatku smlouvy na poskytování Pečovatelské služby s Městem Vrchlabí. Město Vrchlabí poslalo dodatek ke Smlouvě o zajištění a poskytování pečovatelské služby pro občany obce Benecko, kterou OZ schválilo na minulém zastupitelstvu. Starosta seznámil přítomné se zněním dodatku, některé body doplníme (k vyúčtování požadujeme předložit výkaz práce a rozpis nákladů). Cestovní náhrady budou účtovány paušálně výpočtem z předchozích měsíců a fakultativní služby stejně jako standardní služby.
Návrh usnesení:
Souhlas s podpisem dodatku smlouvy a jeho doplněním o - k vyúčtování požadujeme předložit výkaz práce a rozpis nákladů, - cestovní náhrady budou účtovány paušálně výpočtem z předchozích měsíců, - fakultativní služby stejně jako standardní služby.
Výsledek hlasování: Pro 15. Proti 0. Zdržel se 0.
Usnesení č. 4) schváleno.
- 5) Schválení členů komise pro otvírání obálek a hodnocení nabídek na stavbu chodníku v Dolních Štěpanicích a opravu cesty na Dolním Benecku. Je třeba stanovit komisi pro otvírání obálek a hodnocení nabídek výše uvedených akcí. Komise se sejde 2. 3. 2020 v 16: 00 hodin. Členové komise pro otvírání obálek a hodnocení nabídek – D. Hásková, P. Šochovský a M. Hendrych a členové obecní rady. Následně OR vybere dodavatele.
Návrh usnesení:
Souhlas se členy komise pro otvírání obálek a hodnocení nabídek D. Hásková, P. Šochovský, M. Hendrych, J. Mejsnar, Z. Jebavý, D. Brožek, M. Pohořalý a K. Tomáš. Následně OR vybere dodavatele.
Výsledek hlasování: Pro 15. Proti 0. Zdržel se 0.
Usnesení č. 5) schváleno.

Zastupitelstvo

- 6) Informace k projednávání Změny č. 1 ÚP Benecko. Starosta seznámil přítomné s průběhem posledního jednání na Libereckém Kraji týkajícího se Změny č. 1 ÚP a s postupem dokončení této změny. Se Správou KRNAP je třeba dohodnout vypořádání jejich požadavků a připomínek k některým záměrům. O slovo se přihlásil V. Kastner a přednesl požadavek sdružení Spolek pro Dolní Štěpanice týkající se omezení využití lokality Na Pile v Dolních Štěpanicích k některým činnostem, které by mohli mít negativní vliv na kvalitu životního prostředí. Starosta vysvětlil, že k tomuto tématu bude samostatný bod do příštího jednání obecního zastupitelstva.

Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

- 7) Projednání úprav bytů v Domě s pečovatelskou službou v Mrklově. V současné době je v DPS 5 volných bytů, které mají společné sociální zařízení, je třeba udělat ke každému bytu samostatné sociální zařízení. Firma Hanuš podala nabídku za 363 tisíc s dobou rekonstrukce březen – květen 2020. Další nabídky se nám nepodařilo získat. Byty k pronájmu by byly od června.

Návrh usnesení:

Souhlas s rekonstrukcí sociálních zařízení v DPS firmou Hanuš dle předložené nabídky.

Výsledek hlasování: Pro 15. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 7) schváleno.

- 8) Vlajka pro Tibet. Vyvěšujeme každý rok. Jedná se o vyjádření solidarity s lidem Tibetu.

Návrh usnesení:

Souhlas s vyvěšením vlajky pro Tibet v letošním roce.

Výsledek hlasování: Pro 15. proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 8) schváleno.

- 9) Informace o činnosti Střediska služeb, plán prací na jarní období. J. Gerstner – Liška se letos nerozjela, na lanovce bojujeme se sněhem, zatím jsme provoz udrželi, jsou problémy s rolbováním (sněhové podmínky), do pokladny jsme koupili novou tiskárnu, zlepšilo se odbavování. D. Brožek – máme povolení na vybudování retenční nádrže + přeložky, proběhlo výběrové řízení na zhotovitele, pracujeme na projektu zasněžování Lišky. K. Tomáš – mimo zajištění provozu lanovky provádíme údržbu komunikací a budov, likvidujeme následky vichřice. Zaměstnanci Lišky provádějí údržbu po obci. Na podpěru v horní části vleku Liška spadl strom, bude třeba zhotovit novou. Staré nákladní auto opravíme a ponecháme ve vozovém parku. Starosta – po zimě bude třeba uklidit areál, úklid po obci, připravit budování nádrže,

Zastupitelstvo

údržbu lanovky, dokončit Ambrožův pramen, plot u školy, školky a na Dupárně, spadlé stromy v obecních lesích, hřbitovy.

Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.

- 10) Pozemkové záležitosti. Manželé Zuzánkovi požádali o koupi obecního pozemku v Dolních Štěpanicích nedaleko jejich domu. Rada nedoporučuje prodej tohoto pozemku z důvodu přístupu k dalším pozemkům, jedná se o starou cestu.

Návrh usnesení:

Pozemek neprodávat, část pozemků mohou žadatelé užívat.

Výsledek hlasování: Pro 15. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 10) schváleno.

- 11) Schválení dotace pro ZŠ Benecko a MŠ Benecko. Ministerstvo Financí vyhlásilo dotační program VPS-228-2-2020 Podpora rozvoje a obnovy materiálně technické základny regionálního školství, ve kterém lze žádat na rekonstrukce škol a školek.

- 11a) V rámci programu podáme žádost o dotaci na rekonstrukci sociálního zařízení v ZŠ Benecko.

Návrh usnesení:

Obecní zastupitelstvo schvaluje investiční záměr na akci „Rekonstrukce sociálního zařízení v ZŠ Benecko“ a podání žádosti o dotaci v rámci výzvy MF VPS-228-2-2020.

Výsledek hlasování: Pro 15. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 11 a) schváleno.

- 11b) V rámci programu podáme také žádost o dotaci na rekonstrukci oplocení u MŠ Benecko.

Návrh usnesení:

Obecní zastupitelstvo schvaluje investiční záměr na akci „Rekonstrukce oplocení MŠ Benecko“ a podání žádosti o dotaci v rámci výzvy MF VPS-228-2-2020.

Výsledek hlasování: Pro 15. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 11 b) schváleno.

- 12) Různé.

- 12a) Schválení smlouvy na věcné břemeno pro ČEZ v Horních Štěpanicích. Smlouva o smlouvě budoucí na toto věcné břemeno již byla schválena.

Návrh usnesení:

Souhlas s podpisem smlouvy na věcné břemeno č. IV-12-4017031/VB/04 v k. ú. Horní Štěpanice.

Výsledek hlasování: Pro 15. Proti 0. Zdržel se 0.

Usnesení č. 12 a) schváleno.

Společenská kronika

- 12b) Informace k mostu v Prakovicích – probíhá výběrové řízení, pokud proběhne vše bez komplikací, se stavbou by se mohlo začít v dubnu.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.
- 12c) Wiesner – šlo by spojit s rekonstrukcí mostu v Prakovicích kácení stromů v Mrklově podél silnice? Starosta – v době rekonstrukce mostu povede po Mrklově objízdná trasa.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.
- 12d) Šochovský – kdy se bude dělat cesta sídlištěm? Starosta – během května a června.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.
- 12e) F. Hanč – jaké má KR NAP připomínky k ÚP Benecko z roku 2012? Starosta – ÚP z roku 2012 je schválený a platný, k němu KR NAP žádné připomínky nemá.
Obecní zastupitelstvo bere na vědomí.
- 13) Závěr. Starosta poděkoval přítomným za účast a v 18:35 ukončil zasedání zastupitelstva.

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea v lednu 2020

Jiří Lachman, Benecko	86 let
Soňa Sedláčková, Benecko	82 let
Marie Pěničková, Dolní Štěpanice	80 let
Anna Honcová, Mrklův	79 let
Josef Hanuš, Benecko	77 let
Libuše Koudelková, Dolní Štěpanice	70 let

Jubilea v únoru 2020

Blažena Sobotová, Mrklův	86 let
Jiří Hendrych, Horní Štěpanice	84 let
Josef Pohořalý, Zákoutí	82 let
Anna Hanušová, Dolní Štěpanice	80 let
Mária Hofmanová, Benecko	80 let
Marie Kloudová, Benecko	79 let
Miroslava Křikavová, Mrklův	70 let

4právy z úřadu

DŮLEŽITÉ INFORMACE K HOSPODAŘENÍ S ODPADY

- Kontejner na odkládání skla a přístřešek na pytle s odpady v Horních Štěpanicích se přemísťuje od budovy bývalé prodejny nově na parkoviště V Lipkách ke hřbitovní zdi.
- Kontejner i přístřešek ve Lhotě Štěpanické se nově přemísťuje nedaleko ke vjezdu do obecního dvora.
- V Dolních Štěpanicích zařízení zůstává za hasičárnou a v Mrklově také zůstává za hasičárnou.
- Na Benecku zatím na stávajícím místě.
- Kontejnery na bioodpad ke kompostování: Dolní Štěpanice za hasičárnou, Benecko na parkovišti v lese. Pozor, sem patří pouze drobnější větve, tráva, listí.
- Bylo zjištěno, že někteří občané z důvodu aby ušetřili nějakou tu korunu za likvidaci odpadu, tento pokoutně odkládají do čekáren, případně vhazují do kontejneru na bioodpad. S přistiženými viníky to zatím řešíme domluvou, pokud se toto bude opakovat, bude řešeno ve správním řízení.
- Z výše uvedeného důvodu rozhodla obecní rada o pořízení přenosného monitorovacího systému, který pomůže odhalit původce nelegálního odkládání odpadů.
- Do přístřešků na shromažďování pytlů s odpadem je povoleno odkládat pouze označené pytle (komunální odpad, tříděný odpad) zakoupené na obecním úřadě nebo v prodejnách v obci.
- Pokud se bilance nákladů na likvidaci odpadů a příjmů z prodeje pytlů a známek nezlepší, bude obec nucena přejít ze známkového a pytlového systému na paušální platby za odpady, jako to má dnes již většina měst a obcí.

Obecní rada

ZÁPIS DO MATEŘSKÉ ŠKOLY BENECKO PRO ŠKOLNÍ ROK 2020/2021

Zájemci o zápis do MŠ si mohou vyzvednout přihlášky v Mateřské škole Benecko ve dnech 20. 4. 2020 od 8.00 hod. do 12.00 hod. a 22. 4. 2020 od 13.00 hod do 16.00 hod.

Informace na telefonu 481 582 615 ve stejném čase.

HASIČI RADÍ OBČANŮM

Pravidla pálení biologického odpadu

Jaro patří k obdobím, kdy lidé pracují na svých zahradách a zahrádkách. Proto jsou jarní měsíce každoročně spjaty s pálením biologického odpadu (listí, větví, rostlinného odpadu apod.). Z hlediska pohledu požární ochrany je tato činnost spojena se zvýšeným rizikem vzniku požáru.

Vypalování porostů je zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, zakázáno a porušení zákazu je možno trestat u fyzických osob až do výše 25 000 Kč a u právnických osob postihem do 500 000 Kč. Také spalování „nepřírodních“ materiálů a odpadu je zakázáno. Na rozdíl od vypalování porostů není pálení shrabané trávy, listí či klestu zákonem výslovně zakázáno. I na tuto činnost však platí určitá pravidla a omezení.

Zákon jasně stanovuje podmínky pro pálení, které provádí podnikající fyzické a právnické osoby. **Je to zejména povinnost ohlašovat každé pálení na krajské operační a informační středisko Hasičského záchranného sboru Libereckého kraje (KOPIS HZS LK).** Pálení lze nahlásit z pohodlí domova po internetu pomocí jednoduchého formuláře „**NAHLÁŠENÍ PÁLENÍ**“, který je uveřejněn na **webových stránkách www.lk.hzscr.cz**. Stejný formulář lze využít i pro nahlašování odpalování ohňostrojů. V případě, že pálení není možné nahlásit přes formulář na webu, lze využít také číslo 950 471 100.

Při ohlašování pálení je nutno uvést zejména následující informace:

- datum a místo pálení
- jméno osoby, která je za pálení odpovědná a kontakt (mobilní telefon)
- dobu, po kterou bude pálení probíhat
- spalovaný materiál
- způsob zabezpečení místa

Povinnost ohlašovat pálení se nevztahuje na fyzické osoby, které tuto činnost provádějí na svém pozemku. **Pokud ale fyzická osoba plánuje pálení většího množství biologického odpadu, je vhodné také ohlásit pálení na KOPIS HZS LK.** I pro tyto práce na soukromém pozemku platí určitá pravidla:

- Je třeba dodržovat povinnosti vyplývající ze zákona o ovzduší a platných obecně závazných vyhlášek obcí (požární řád obce, vyhlášky o nakládání s komunálním odpadem apod.)

- Pálení musí být po celou dobu přítomna osoba starší 18 let.
- Oheň by se neměl rozdělovat za pomoci hořlavých kapalin.
- Při nepříznivých povětrnostních podmínkách (silný vítr, inverze) by se pálení mělo přerušit.
- Je třeba dodržovat bezpečnou vzdálenost ohniště od zástavby a hořlavých předmětů (domy, auta, ploty apod.) a mít k dispozici jednouché hasební prostředky (lopata, kbelík s vodou, písek apod.).
- Velikost ohniště je třeba volit tak, aby všechen hořící materiál shořel v době, kdy je na místě přítomen dozor.
- Po ukončení pálení se musí ohniště řádně uhasit. V období sucha je třeba ohniště kontrolovat i v průběhu následujícího dne, popřípadě opakovaně prolít vodou.
- V případě, že se oheň vymkne kontrole a nelze ho uhasit vlastními silami, je osoba provádějící pálení povinna okamžitě vzniklý požár ohlásit KOPIS HZS LK, případně na tísňové linky 150 nebo 112.

Všechny zmíněné informace se samozřejmě týkají i pálení ohňů 30. dubna při „pálení čarodějnic“. Při těchto oslavách je třeba dát také pozor na konzumaci alkoholu spojenou právě s otevřeným ohněm nebo manipulací se zábavní pyrotechnikou.

por. Mgr. Iva Michalíčková
koordinátorka preventivně výchovné činnosti HZS Libereckého kraje

JSME V TOM SPOLEČNĚ

Celosvětově se řadu týdnů řeší nákaza virem COVID-19. Ohnisko se bohužel přesunulo do Evropy a významně se dotýká naší země. Koronavirová pandemie se dostala do popředí společenské diskuze. Pomoc jednotlivcům, celým rodinám i všem obyvatelům České republiky je samozřejmá, jsme v tom přece všichni společně. Znevažování onemocnění a nerespektování legislativy není v současné době na místě. Změnou přístupu, chování a návyků dokážeme všichni dohromady situaci zvládnout. Respektujme ve vlastním zájmu aktuální potřeby společnosti!

Apelujeme proto na všechny občany České republiky, aby chránili své zdraví a přispěli svým počínáním k ozdravení celé populace. Respektování nastavených opatření znamená nejen dodržování legislativy, ale i dodržování hygienických a morálních pravidel s uvědoměním si mezigeneračních,

a pro starší populaci, možná i fatálních dopadů. I přes mnohá a opakovaná upozornění a stovky telefonátů, se na veřejnosti a ve zdravotnických zařízeních objevují naši starší spoluobčané. Téměř všichni jsme jistě zaznamenali, že zejména pro seniory může být jakýkoliv styk s infekční osobou a nemocí COVID-19 velmi nebezpečný až fatální. Jsou zkrátka ti nejzranitelnější z nás. Pokusme se proto všichni svojí cestou seniory přesvědčit, že se mají co nejvíce chránit, držet se v bezpečí domova, zbytečně nevycházet, požádat o donesení nákupu, lékařům se neostýchat zavolat a nikam necestovat městskou hromadnou dopravou.

Tak, jako jsme se již napříč generacemi naučili preventivně pečovat o své osobní bezpečí, nenechat se napálit a nestát se obětmi trestných činů, pojďme si i teď jít navzájem příkladem a počínejme si tak, abychom přispěli k zamezení šíření nákazy.

Školáci, nescházejte se v parcích ve skupinkách, nepořádejte párty, jděte příkladem svým prarodičům dodržováním bezpečnostních opatření. Babičky, dědečky, tetičky i strýčky přesvědčte svým chováním k tomu, že ani oni nebudou podceňovat doporučení související s aktuální zdravotní hrozbou.

*plk. Zuzana Pidrmanová
oddělení prevence Policejního prezidia ČR*

ČINNOST SDH DOLNÍ ŠTĚPANICE V ROCE 2019–2020

Jako každý rok jsme pořádali ples, maškarní karneval, výlety, divadelní představení a řadu dalších akcí. Scházíme se na pravidelných schůzích v sokolovně – kam jste tímto všichni srdečně zváni.

Jen krátce k hospodaření SDH DŠ: Rekonstrukce kuchyně v hasičárně D. Š. 127 195 Kč, vymalování a nátěry dveří 1 220 Kč, nákup talířů, hrnců, příborů 9 250 Kč. Výdaje celkem: 137 665 Kč. Platilo SDH.

V roce 2019–2020 také proběhla rekonstrukce sokolovny. Nová fasáda na zadní straně sokolovny 103 858 Kč, nový ocelový dřevník 55 265 Kč, rekonstrukce WC včetně chodby 676 000 Kč. Celkem 835 123 Kč. Platil OÚ.

SDH DŠ přispěli na opravu sokolovny částkou 31 520 Kč. Cena zahrnuje: opravu dlažby výčep, spodní chodba nová dlažba, oprava dveří do sálu včetně nových dřevěných výplní a nátěr dveří.

OÚ ještě přispěl částkou 17 795 Kč (příjem za pronájem sokolovny a hasičské zbrojnice včetně energií). S tím, že se peníze budou investovat opět do obecních budov. Takže se investuje do obecního majetku a majetku SDH bez rozdílu, což si myslím, že tak by to mělo na vesnici fungovat. Nakonec několik fotek v příloze.

Chtěl bych poděkovat všem občanům za podporu i tím, že se účastní našich akcí. Dík patří všem členům SDH DŠ a Obci Benecko.

Za SDH Dolní Štěpanice starosta Kamil Tomáš.

rumoresky josefa šíra

KRKONOŠSKÉ HUMORESKY OD JOSEFA ŠÍRA

Dětinská pře

Pod lesem se krčí vesnička. Chaloupky vyhřívají se proti jihu na sluníčku. Nejnižze dřímají valbové střechy fary a školy a pokukují stranou na bílý kostelíček, stojící na samém kraji příkré skalnaté stráně, aby jim neskočil dolů.

Nad nimi usmívají se dobrácky asi tři rozložitě statky mezi mohutnými lipami a javory. Mezi statky i nad nimi rozestavěly se dřevěné chaloupky, přehlížejí kostelíček a smějí se čtveračivě, jako by volaly: „Hečte, my jsme výše, my vidíme až na Pilousek!“ Některé zas volají: „A my vidíme ještě dál, heledte, támhle je Tábor a Kumburk!“ Ta nejvyšší rozesmála se všemi okny, že prý vidí nejdál. – Jako kuřata, jako děti.

Mezi chaloupkami vine se potůček. Takový malinký potůček, ale máte vidět, jakou tu vyryl rokli! Je to malý zlostník. – Rokle dělí vesničku na dva tábory.

Jedním oknem dívají se chaloupky usměvavě na sluníčko, ale druhým hledí proti sobě jako soupeři. Některé pokročily až k samé rokli, div že do ní nespadnou, a pozorují bedlivě, co se děje na druhé straně. Chce se jim sporu a nevědí proč a zač. – Zrovna jako malí kohoutkové! Jako děti!

Jedny se honosí, že mají více slunce. Jejich stráň je prý hezčí, zelená se již, a sněhu tu již malounko, jen jako límečky. Druhé pohrdlivě tvrdí, že je hanbou svlékat se tak rychle. Led a sníh jsou prý lepší než ohyzdné bláto. Ty doškové střechy se prý nemusejí tak na slunci napařovat, protože jsou černé a ošklivé!

„Z vás fouká zima!“ – „A vy nevoníte!“ – Tak všelijak si vyčítají. – Dětinská pře!

Sluníčko se jejich sporu směje; bílé zvonečky bledulí jsou za svědky, vykukují ze země a klopií stydlivě hlavičky; pěnkavy se hlásí za obhájce, špačkové za porotce, a dav vrabců hlučí jako obecenstvo, jen aby se spor hodně rozpoutal. Drozd v háji čte vážně paragrafy, jako by se díval do knihy; potůčky hrčí se všech stran jako stenografové. Kohouti pokřikují jako novinářští zpravodajové, a nejvýše zaznívá milý hlásek skřivánkův: „Smíření, smíření!“

Překrásný čas vylákal mladé tkalce ven. Sotva položili lžici, vyběhli, aby si zadováděli. Není divu. Za stavem se musí hodně pospíchat, a překládka pálí. Venku tak milo, vzduch jako koření, a v dusné světnici nesmí se ani otevřít okno, aby příze nepraskala.

Vyběhli si bosí a bez čepic, jen v košilích, podvlékačkách a v zástěrách. Vyhledali vytálá místečka a škádlí se hroudami sněhovými. Házejí po sobě přes

 umoresky josefa šíra

rokli sněhové granáty. Smíchem a hovorem ožila celá dědinka a ruch ten vypukne vždy v jásot, kdykoliv se hrouda rozpleskne někomu v obličejí neb na zádech.

Do té vřavy vletěl malý, asi devítiletý kluk jako koule. To je něco pro něho! Musil od rána soukat, ani do školy nesměl, byl u kolečka uvázan jako ptáče na bidélku. Teď má nasoukáno, do školy nejde – je středa, - teď si dá! Lítá po sněhu i po louce a červené bosé nohy jeho kmitají se jako člunky v přízi. Křičí, směje se, div že po hlavě neskáče

„Honzíku! Ať ňákou neslízneš!“ volá naň kdosi s druhé strany. Honzík se ohlédl a vyrazil chutě: „No tak, no tak!“ Poskakoval oběma nohama jako malé medvídě a vybízel k útoku.

Přiletěla hrouda a hvízdla mu kolem ucha. Kluk se několikrát zatočil, zavýskl a zas poskakoval jako dobrovolný terč. – Házeli hustěji, a hoch se uhýbal jako rybička. Každá žilka v něm hrála, radostí vřeštěl. Přešel také k útoku, ale hrouda jeho zapadla v rokli. Všichni se smáli a on nejvíce. Celá vesnice „stála na hluku“.

Chalupník jeden přidával včelám rozředěný cukr. Opatrně vsunul do úlu hrníček se slaminami a zavřel úl. Podíval se starostlivě na česno, ohlédl se na dovtivou mládež a odešel domů, mysl si: „Vám je hej!“

Jedna hrouda zaletěla až na cestu a rozpleskla se u nohou stařenky v kukli zahalené. Ta si odplívla a řekla: „Abyste zchromli, nekaloty! Pámbu mě netrestej!“ Pobručovala a zašla.

Na věži udeřila jedna hodina. Tkalci šli za stavy, vesnice ztichla. Honzík se ještě za kýmsi hnal, maje hroudy v obou rukách i v kapsách. – Jeden chalupník štípal koháty, žena mu držela sekeru a on tloukl palicí.

Najednou řinklo sklo, sypalo se okno. Postavy chlapců mihly se tu a tam jako šipky a nebylo po nich ani smahu. Ptactvo se leklo a kohout vyrážel udivené zvuky, jako by se ptal: „Co to? Kdo to? Co se teď bude dít?“ - Nestalo se nic, teprve za hodnou chvíli zaznělo mužské zaklení, druhé i třetí, a mezi to mísily se hlasy ženské a dětské, jako by vykládaly mosaiku.

„Tak to ten dábel? Počkej, já ti dám! Já ti uši utrhnu!“ hromoval muž. Chalupník si šel zatím vylít zlost na kohátech, ptáci na všechno hned zapomněli, švitořili zase svou. Jen kohout ještě oznamoval:

„Uši mu utrhne! Na mou duši!“

Potůčky hrčely, stavy klapaly, včeličky lítaly, a sluníčko šlo svou cestou. Když nakukovalo již přes kopec, a stín stráně jedné se kradl po stráni druhé, zazněl vesnicí nářek, jako když někoho na nože bere. Honzík šel pro mlíko, a neušel pokutě. „Já ti dám, ty prachmiliónskej kluku!“ mísil se do jeho vřeštění mužský hlas.

Za chvílku upaloval Honzík domů jako „s teplou bábou“. Po jeho příchodu vyšla jeho matka a hubovala, aby to bylo až přes rokli slyšet: „To je hamba, to je hamba! Takovej rabiját, nestydí se – malý dítě – !“

rumoresky Josefa Šíra

„Jestli chcete, já vám tepru povím, zač je toho loket!“ odpovídá zhurta muž. – „Copak okna kradu?“

„A vy nevíte, jestli to náš Honza...! A nevidáno! Pro takový usmolený okno!“

„Usmole –. Jen si dejte pozor, nejste-li vy usmolená!“ Tak to šlo dál a dál. Přišli jiní, smáli se, konejšili nebo poštuchovali a byla zase zábava.

Slunce se chýlilo, nebylo tu zpravodajů, ani porotců, ani obhájců, a pře vedla se ve velkém slohu. Jen slunce se potutelně usmívalo a svitlo ještě na odlétnutý skolek součku.

Smířlivý hlásek skrívánkův s jasných výšin dosud zazníval, aby zanikal v pusté vřavě. Teprve noc učinila tomu konec, hodivši všem přes hlavy černý svůj plášť.

Dnes se slunce dobře vyspalo, dívá se usměvavě na lesy i na chaloupky. Obracejí se k němu s nevinnou tváří, ale po očku zahlížíjí na sebe přes rokli, jakoby chtěly se na sebe rozběhnout. Vězí jim dosud ve hlavách včerejší dětinská pře.

Osmého května uplyne 100 let od skonu spisovatele a učitele Josefa Šíra. Pro vzpomínku bude letos v každém čísle dvou- měsíčníku Posel zpod Žalého vycházet jeho krátká povídka.

*pokračování
Redakce*

JINDŘICH AMBROŽ A JILEMNICKÝ VODOVOD Z BÁTOVKY

sestavil dr. M. Gerstner

Koncem druhé poloviny 19. století bylo v Jilemnici patrné, že stávající vodovod a místní studny již pro potřeby města nestačí. Že se musí porozhlédnout po vodách z horských pramenů, a hlavně je nalézt, podchytit a dovést potrubím do města. Byl známý zdroj vody v jeskynních prostorách pod lomem na hranicích Štěpanické Lhoty a Mrklova a uvažovalo se také o potoce Bátovka napájeného vodou z pramenů v Bártově rokli na jihozápadním svahu Žalého. S tím záměrem v předstihu byla proto v roce 1897 vybudována silnice z Křižovek prodloužená až k hotelu Kubát na Benecku pro dopravu stavebního materiálu a litinového potrubí.

Městský tajemník Jindřich Ambrož se zabýval zkoumáním pramenů a byl pak v roce 1909 přítomen jejich hledání a jejich nalezení v Bártově rokli s purkmistrem Fr. X. Jeriem a některými místními občany.

Jilemnickí pak v roce 1910 byla zakoupena chalupa čp. 61 i se 7 ha a 56 ary v mrklovském katastru. (Stávala v Bátovce vpravo nedaleko silnice z Benecka na Křižovky, asi 100 metrů od Zrcadlovky s čp. 60, dnes je tam les). Další rok byly podchyceny prameny níže v rokli a roku 1913 zachyceny prameny v horní části rokle. Stavba vodovodu byla zahájena 28. dubna 1913 a 4. září 1913 byla voda vpuštěna do vodojemu na Kozinci. Délka z Bártovy rokly do vodojemu na Kozinci činí 7 229 metrů. (Naše menšiny, ročník XVII, č. 1). Výkon účtyhodný bez nějaké mechanizace byl nahrazený vysokým počtem pracovníků. (Více v Poslu 5, 2019 na str. 34). Sice se na podchycování pramenů pracovalo již dva roky dříve, ale vše se dělalo jen ruční kopačskou prací). Později došlo k posílení vodovodu pramenem ze Lhoty, rozšíření vodovodní sítě pro Dolní Štěpanice.

Velmi pravděpodobně před stavbou vodovodu pramen u lesní cesty existoval již velmi dávno dříve a byl využíván jako léčivý, a proto v době podchycování a svádění pramenů nebyl do vodovodu zahrnut, a aby byl důstojně vyznačen, byl postaven u této okružní cesty Velbloudka, nebo dnes Cesty milenců pilířek s vytékajícím pramínkem do malé kašničky, kterému byl dán později název Ambrožův pramen. Nebylo to myšleno po světcu Ambrožovi, ale po Jindřichu Ambrožovi. To se stalo tak.

V rocích 1924, 1930, 1931 a 1932 měřil Dr. Vilém Santholzer a univerzitní profesor Dr. Fr. Ulrych radioaktivitu krkonošských pramenů, mezi prvními na Benecku. K tomu přispěla tradovaná léčivost pramene. Samozřejmě, že

jim byl průvodcem znalec Krkonoš, tajemník MÚ Jindřich Ambrož. Vědce zejména zajímali prameny zásobující Jilemnici. Naměřili zde v Bártově roklí z léčivého pramene 130 Macheových jednotek, později 105 M. j. Nad usedlostí Němce Jos. Adolfa, v lese (dnes Lesní zátiší), byl také pramen se 130 Mach. j., kterou patrně také užíval i Adolf. V roce 1948 Santholzer naměřil už jen aktivitu 50–70 M. j. Tehdy již tzv. emanaci nazývá radonem.

Já si jako čtyřletý či pětiletý klouček pamatuji na pilířek u pramene, kašničku ve výklenku jsem měl asi ve výši očí a byl zde i hrníček pro případné kolemjdoucí. Otec nikdy o Ambrožově prameni ani z vyprávění neslyšel, věděl jen, že si sem lidé chodili pro vodu, nevěděl ani kdy byl pilířek postaven, bral to jako skutečnost bez historie. Sice se vyprávělo, že J. A. Komenský se skupinou emigrantů odcházel přes Žalý do Žaclěře a do vyhnanství. (Josef Fait).

Taková zacházka je přece hloupost, ale taková legenda musela mít nějaký podklad. Pak jsme blízko tomu, že z pramene nakonec pil i Jan Amos Komenský. Ale co by z toho mohla být pověst, nebo jaká byla možnost jejího vzniku?

Podívejme se do dávné minulosti: J. A. Komenský podle svého psaného životopisu přijel do zámku v Horní Branné po 17. listopadu 1627 z Bílé Třešné jako kněz k lůžku blouznící Polky Kristyny Poniatovské. Chvillemi upadala do bezvědomí, chvílemi pronášela proroctví a vidění. Zde se také dozvěděl o léčivém prameni na Žalém od osazenstva zámku. V té době mu bylo 35 let, a rady s nemocí si nevěděl, takže i v léčivé zázračné vodě mohl vidět pomoc. Od zámku k prameni vzdušnou čarou to je necelých 6 km, zápisy některých nemovitostí v Mrklově a v Žalý jsou uváděny z roku 1654, takže zde byly už chalupy dřívě, nejednalo se tedy o neobydlenou krajinu, při vzdálenosti po cestách a planinách nad Valteřicemi mohla tedy být k prameni cca 7 km. Výprava na koních byla tedy možná, a jak bylo podnebí koncem listopadu? Kdo ví? Asi počkali na přívetivější počasí. K prameni chodívali lidé z okolí, z Mrklova, Valteřic, Benecka, Lhoty a Herlíkovic. Takže časově, možnostmi a fyzicky přítomností J. A. Komenského v Branné by zde opravdu vodu pít mohl a nabrat ji dostatečné množství do měchů a dovézt do zámku také. A nebyl na to sám, měl přece doprovod. Jistě tento zájezd skupiny jezdců k Žalému neunikl pozornosti místních občanů a mohli si ho spojit s opravdovým odjezdem do Polska 4. února 1628, vždyť koncem ledna končila možnost odejít nekatolíkům do vyhnanství. Během tří století se mohly tyto odjezdy ve vyprávěních spojit a leccos i zapomenout a přimyslet, takže z toho zůstal jen odchod exulantů do Polska přes Žalý.

(Mache je stará jednotka objemové radioaktivní látky odpovídající koncentraci radonu v 1 lt kapaliny nebo plynu. Nazvaná podle německého fyzika H. Macheho)

Radioaktivita

V roce 1947-48 v časopise Horské prameny, ročník III. v čísle 9-10 na str. 160. J. Ambrož píše:

RADIOAKTIVNÍ PRAMENY NA BENECKU

V letech 1931-2 zkoumal radiolog dr. Sandholzer radiovou emanaci v krkonošských pramenech a radioaktivitu vzduchu. Ve vyvěřelinách žulového krkonošského masivu je vlastní zdroj radiové emance, která činí některé krkonošské prameny tak cenné. Systematika radioaktivity v oblasti Žalého, kdež z podnětu a za pomoci pisatele dr. Sandholzer zjistil zvlášť silnou radioaktivitu pramenů Ambrožových, byla zrevidována geologem a petrografem dr. Fr. Ulrichem. Zkoumané prameny z povodí Jizerky a oblasti Žalého patří území svorovému.

Radioaktivní prameny vysílají do vzduchu radioaktivní záření. Proto se hodí zvláště Benecko s okolím velice dobře svým značným zdrojem emanačním za místo, kde hledáme zotavení. Radioaktivita vod i vzduchu má léčebný účinek na lidské zdraví. Tekoucí voda vypouští obsah emance do vzduchu, který se stává přírodním inhalatoriem. V Bártově rokli těsně nad okružní cestou kolem Žalého má pramen Ambrožův, jak je nazván ve vědeckých spisech, asi 105 Macheových jednotek, jiný silný pramen asi 130 M. j. Pramen A. dává vody 0, 6 lt za vteřinu, za minutu tedy 36 lt. a transportuje z nitra Žalého asi 3 600 M. j., za hodinu 216 000 M. j. Sedíme-li u pramene, inhalujeme každým vdechnutím asi 0, 25 M. j. emance. V jednom litru vzduchu u pramene zjistil dr. Sandholzer 0, 5 M. j., jedno vdechnutí obsahuje asi půl litru vzduchu. Již pouhým dýcháním přichází organismus ve styk s emací, aniž by se voda pila.

O výzkumu radioaktivních pramenů v Krkonoších vydána byla vědecká pojednání v české, německé, francouzské a anglické řeči. V poslední době se jedná o opětovný průzkum a praktické využití radioaktivity vod na Benecku k horské léčbě. K tomu dodávám, že v nadmořské poloze 750-900 m tohoto známého letoviska a místa zimních sportů, ohraničeného smrkovými lesy, jeví se při přiměřeném ozařování slunečními ultrafialovými paprsky příjemný, zdravý a léčivý účinek, zvláště v zimě na sněhu. Slunce vysílá neviditelné ultrafialové paprsky, které působí na tělo a jsou hlavním činitelem horské léčby. Tyto paprsky, které jsou nahrazovány v lékařské praxi křemíkovou lampou, v nízkých polohách skoro úplně mizí, jsou vázány kouřem a prachem, jehož ve vyšších polohách téměř není. Účinek přiměřeného ultrafialového ozáření jeví se na pokožce dobrým jejím prokrvením. Skýtá velice příjemný pocit posílení a osvěžení nejen tělesného, ale i duševního. Několikatýdenní pobyt na Benecku poslouží zejména k zotavení po zápalech plic, pohrudnice a chudokrevným a slabým dětem. Propagace pro rekreační ruch na Benecku tedy značná.

No a jak to bylo s pojmenováním Ambrožova pramene? Bylo to navrženo vědeckými pracovníky, kterým pan tajemník výslovně pomáhal při výzkumech a měřeních. Ve vědeckých pracích je uváděno množné číslo, protože více pramenů ze Žalého vyzařuje radioaktivní emanaci – plyn radon. Například prameny nad Lesním zátiším byly později také podchyceny a slouží jako hlavní zdroj beneckého vodovodu. Ohromný strach ze škodlivosti asi není tak strašný, protože mnoho beneckých trvale zde žijících, se dožívá a dožívá vysokého věku. Na snížení škodlivosti je účinné odvětrání vody v nádržích vodojemů. Přesto pro uklidnění a poučení přidáváme článek z dnešní doby z časopisu „Přírodovědci cz – magazín“, č. 1/2019, ročník VIII.

pokračování

Historie poutí, smysl, účel a vyhlídky

*Sestavuje z čtení dr. M. Gerstner
pokračování*

Již jsem se zmínil o mnoha jiných místech a průbězích poutí, o poutních, ale nechával jsem si putování beneckých, štěpanických a poutníků z okolí do poutních míst nakonec. Jistě také chodili, ale stále jsem to odkládal, protože jsem doufal, že se něčeho dopátrám, že zvím nějaké příhody a cíle poutí, ale našel jsem toho poskrovnu. Už je na to pozdě, pamětníci už odešli na nejvyšší poutě, zkrátka je toho málo, co mohu nabídnout. Moji předci z obou stran rodičů byli u církve československé a sokolové, takže jejich „poutě“ byly jenom slety, výlety s tajným cílem, vyprovázení zemřelého z domu smutku ke hrobu, ale to již chodili příbuzní a sousedé i různých vyznání. Má vzpomínka je na vyprovázení mé prababičky ze Sněžného na hřbitov do Nového Hrádku v Orlických horách a pak mého dědy Václava G. z Benecka po silnici do Horních Štěpanic. Ale tak to dříve bývalo, než začal vyprovázející vozit autobus a teď všichni jezdí auty. Řeknete, že tohle nebyla pravá pout, ale myslím, že byla, šlo se pěšky, někdy i s hudbou truchlivého ražení, v kostele a pak u hrobu probíhal obřad. S nesením rakve na mářách se střídali příbuzní, sousedé a členové spolků, u kterých zesnulý býval členem. Dnes se tohle scvrklo do vynesení z kostela ke hrobu nebo k autu na dovezení do Semil na kremaci.

(I stala se jednou v listopadu při pohřbu nemilá událost, že musela být vyšetřena výslechem účastníků a písemně nahlášena s nápravou, aby se věc neopakovala, na ONV tajemníku pro věci církevní s. Hornovi. Odpověď poslal dopisem předseda MNV):

„Dopisem č. j. 230/77-432-V/10 CIR nás žádáte o podání zprávy na chování faráře při pohřbu paní X. Pozůstalý syn oznámil panu faráři, že bude při pohřbu též občanský řečník s. Y. Po ukončení obřadu v kostele byla rakev se zesnulou vynesena na hřbitov a jako obvykle položena na trámký u vykopaného hrobu. Pan farář zde pak vykonal ještě zbytek pobožnosti. Po ukončení začal hovořit s. řečník, avšak vzhledem k tomu, že u hrobu u p. faráře nebylo místo pro jeho osobu, hovořil z pozadí mezi účastníky pohřbu. Při zahájení jeho projevu začal však kostelník zvonit, což velmi nepříjemně narušilo řečníkův projev. Asi po třech minutách zvonění ustalo a řečník mohl v klidu ukončit svůj projev. Při pozdějším projednávání vzniklé situace s p. farářem se tento velmi omlouval a zdůvodňoval ji tím, že se ohlížel po s. řečníkovi, aby mu uvolnil místo vedle sebe u hrobu k přednesení projevu, tento však prý nejevil snahu se na hrob postavit. Kostelník vyhlížející okénkem z věže kostelní, nevida řečníka na hrobě se prý domníval, že obřad je skončen a započne spouštění rakve do hrobu, a proto začal zvonit.

Závěrem jednání p. farář prohlásil, že provede takové opatření, aby se napříště takové nedorozumění nemohlo opakovat. Zvonění započne při vynášení rakve z kostela na hrob. Sám si při objednávání pohřbu zjistí u pozůstalých, zdali bude mít též projev občanský řečník, kterému pak umožní důstojné místo k projevu.“

(Sám mohu říci, že jsem jako občasný smuteční řečník po spuštění rakve do hrobu trnul při vyjadřování soustrasti pozůstalým stojícím nad hrobem a kolem nich defilujícím účastníkům pohřbu na kluzkém prkně. Myslím, že projevy účasti je možné uskutečnit již v kostele před vynesním rakve, aby zvláště v zimě nebo za deště nedošlo k úrazu při pádu gondolujícího účastníka pohřbu do hrobu. Aby nemusel pak starosta podávat podobné hlášení policii, ale ne tak malicherné.

Také je dnes přínosné, že v trendu ekumenie je v katolickém kostele ve Štěpanicích možné provést obřad členu i jiné církve nebo zesnulému bez vyznání, pokud si to příbuzní přejí. A pro řečníka i pro účastníky pohřbu je výborné, že se v kostelích začaly využívat reproduktory).

✠

Ale začněme již s pravými poutěmi do svatostánek zasvěcených většinou Panně Marii, případně sv. Jakubu Většímu, sv. Antoníčkov, Svaté Tro-

historie poutí

jici či jiným svatým, ale jenom vzhledem k naší farnosti. Z těch dřívějších dob jsem nenalezl nějaké zápisy o průbězích z putování, jako jich je jinde dostatek. Mohu posloužit i jinými popisy cest, ale to by bylo jen samé opisování, opravdovým zájemcům na závěr připojím seznam literatury, kde si je můžete vyhledat.

Musíme si také uvědomit, že nejen dlouhé, několikakilometrové až několikadenní poutě, ale i Boží těla a prosebná a děkovná procesí a křížové cesty musíme zahrnout do poutí, pokud bereme pouť jako zbožnou činnost a ne jen jako obchodní jarmareční atrakci. Hledal jsem v literatuře a vyzobal některé zmínky týkající se Horních Štěpanic. Mnoho toho není, ale aspoň něco, že i tady byli poutníci a chodili na poutě.

„... kam se poděly slavné štěpanické poutě. Při nich stával krámek na krámě, hlomozil rajtaraj, vzduch prořezával svist velkých houpaček, všude troubení, třesk kapslíkových pistolek, plno i flašinetové muziky, hluku, shonu. Na celý ten pouťový mumraj býval nejlepší přehled z pozadí hřbitovní ohrady, tenkrát ještě zastřešené šindelem. Odezněly nenávratně i velké slavnosti Božího těla s průvody početných návštěvníků, korouhvemi, nebesy nošenými nad knězem, žehnajícím monstrancí se svátostí a ze vzpomínky se vynoří přitom průvod mládenců a družiček s košíčky ozdobenými svěží „Husí nůžkou“ a přeplněných květním lupením, „drobením“, rozhazovaným cestou pro zvýšení slavnostního efektu, defiluje tu spolu celá zaniklá doba, zanikli její účastníci. A tak jen ten starý pamětník Svatotrojický kostel ze všeho toho nakonec osamoceně zbyl, stále týž, léty neměnný, vyvolává dávné vzpomínky na vše minulé a prožité, při čemž se i ta malá slzička v koutku oka zarosí nad čímsi ztraceným, pak převládne vědomí, že v životním až závěru všichni se k němu natrvalo navrátíme, jak předem zatím slovy dáno, i těmi verši citovými nadepsáno:

*Tot' starobylý je kostelík, kol něho hřbitovní je sad,
v něm sejdeme se jednou všichni,
a všem nám stejně zvony budou hrát...“*

(J. Fait, Posel 2000/5).

Za místního faráře D. P. Václava Břeského působícím zde od prosince 1900 do konce roku 1904, „... který zde svědomitě konal různé děkovné a prosebné bohoslužby za ohromného účastenství lidu božího a to nejen

historie pouťí

katolíků, ale dokonce i mnoha lidí vyznání evangelického. Na nich často bylo přítomno také mnoho lidí přespolních. Další a možná největší byla prosebná procesí. První se konalo dne 29. 6. na svátek Petra a Pavla. Šlo se ke kapliče, pak do Lhoty Štěpanické, kde byl posvěcen opravený kříž, dále ke kapliče svatého Jana Nepomuckého u domu č. p. 16, dále do Mrklova ke kapliče sv. Vilibalda a dále do Dolních Štěpanic ke kříži a ke kapliče. U všech těchto objektů proběhly litanie a celé procesí bylo zakončeno mší svatou v hornoštěpanickém kostele.

Druhé odpustkové procesí se konalo 14. 7. 1901 a šlo se na Benecko ke kříži, kde bylo velké shromáždění lidu a kde místní kněz měl pěkné kázání, kde děkoval za milosti obdržené v minulém století a prosil za podobné do století dvacátého. Také se obracel na místní osadníky, aby již upustili od spiritismu, který zde byl velmi rozšířen a stále bujel. Potom sešli Lhotou k Prakovicům, kde se setkali s procesím z Jilemnice a společně vykonali pobožnost u kapličky, která byla vlastně ukončena až ve štěpanickém kostele společnou mší svatou a po hodinové přestávce se jilemnické procesí vedené dvěma knězi vydalo na zpáteční cestu domů a naši jej ještě pod hrad k „Ručičkám“ vyprovodili. V březnu 1903 ve štěpanické farnosti probíhala slavná svatá misie. Přes velkou nepřízeň počasí se těchto misí na Štěpanice sešlo nebývalé množství lidí v počtu asi 4000 osob. Jen ke svatému přijímání šlo více než 500 mužů a také velké množství žen a starších dětí. V rámci těchto misí byl také slavnostně vysvěcen a předán k užívání nově zřízený hřbitov, či spíše jeho část severně nad kostelem. Bylo by dobré vzpomenout ještě jedné události a to bylo 29. května slavnostní odhalení a vysvěcení nového centrálního kříže na nové horní části hřbitova, tehdy pořízeného ze sbírek mezi farníky.

Dne 8. 5. 1930 se do kaplanky na štěpanickou faru přestěhovali sourozenci Jan a Pavlína Pochopovi z Pousky. Pavlína vykonávala práci farní hospodyně, a Jan kromě domovníka i druhého kostelníka. Kromě toho i další osoby mívaly zde svoje speciální funkce, jako třeba pan Kraus z Prakovic, který zvonil v kapliče pod kostelem vždy, když šel kolem pohřeb nebo procesí, či při jiných příležitostech. Jeník zpočátku také vodil procesí do Bozkova a na další místa. Toto ostatně dělávala i řada lidí před ním. Tehdy taková funkce byla lidově označována jako „for páter“. Jejich jména již upadají v zapomenutí, ale naši otcové vzpomínali na osobnost pana Petrůka z Dolních Štěpanic, který v této funkci řadu let velice příkladně působil. Od podzimu 1940 zde Jeník Pochop zůstal jako jediný kostelník. Žel brzy jej přepadl záchvat padoucnice a jednou měl dokonce spadnout ze zvonice. Proto musel této práci zanechat. To již byl konec května 1942 a do té doby se v naší farnosti, ale i vlasti mnoho změnilo. Jeníkův stav se však postupně zhoršoval a začátkem padesátých let umírá. Ani Pavlína jej o mnoho

nepřežila. Za jejich života je zde občas navštěvovala jejich sestra Oliva, která byla řádovou sestrou. Jejich mladší bratr Matěj Pochop, který sice nebyl kněz, ani jinou placenou funkci nezastával, ale pro zdejší farnost několik desetiletí mnoho znamenal. Na faře nikdy nebydlel, ale cokoli se zde konalo, nebo pořádalo, vždy podporoval a také se mezi prvními účastníky, přestože bydlel ve vzdálené Pousce. Jeho uplatnění zde bylo velice široké. Často pomáhal kostelníkovi, nebo jej dokonce zastupoval. Po Jeníkovi převzal také vedení procesí, chodil a předříkával mariánské písně, modlil se Křížovou cestu, později i organizoval zájezdy a řadu dalších aktivit. Ale jeho hlavní parketou byla práce s mládeží a tělovýchovně sportovní činnost. Ještě začátkem padesátých let na Velký pátek a Bílou sobotu chodili hlídat Boží hrob a zatím, co vždy dva klečeli v kostele u hrobu, na faře se odbyvaly nejrůznější sportovní hry a soutěže. Pod vedením „Matěje“, jak jsme mu všichni říkali, neexistovalo, aby mu někdo vykal, nebo oslovoval pane Pochop. Také pro nás kupoval různá občerstvení, která pochopitelně sám financoval. Nejednalo se jen o Velikonoce. Sportovní soutěže a hry probíhaly snad každou neděli. Na Vrších se hrávala fotbalová utkání původně mezi obcemi a osadami. Snad ještě v sedmdesátých letech, kdy počty účastníků již silně prořídly, a hrálo se jen pro radost. Nebylo vzácností, že v obou mužstvech byli hráči mladší šesti let a starší sedmdesáti let. Obdobně to bylo s volejbalem, který se hrával a dokonce ještě hraje na hřišti u školy. S touto tradicí nesporně začínal také Matěj, tuto sportovní činnost vedl, pokud mu to zdravotní stav dovolil až snad do osmdesáti roků. Jeho občanská zaměstnání byla taková, jak to zde bývalo běžné. Když byla potřeba, tak pracoval v lese, kromě toho doma na ručním tkalcovském stavu tkal. Poslední jeho půlštávek je ve Vrchlabí v muzeu. Doma ještě obstarával malé hospodářství.

Dne 6. 2. 1942 byl z věže sejmut zvon Anděl Strážce, který nedávno nechala ulít a darovala kostelu paní Marie z „Portarturu“. Dále byla zakázána všechna procesí, která bývala běžnou součástí bohoslužeb, jako Boží tělo, Vzkříšení a další. Rok poté bylo zakázáno při pohřbech nosit rakev se zesnulým do kostela. Pozůstali sice na obřad do kostela šli, ale rakev musela čekat venku před kostelem.

Jiří Rychtr „Naše štěpanická fara“, Posel 2001/3, /5, 2002/1.

Venkovský kostelík je nacpán lidmi. Dole v lodi, v presbytáři i v sakristii hlava vedle hlavy, a na kůru tísni se muž vedle muže až k varhanám, i za varhanami u měchů, i na stupních. Předsíňka chrámová je plna, a mnozí stojí venku před vchodem. Lid čeká na postní kázání.

Starý „forpáter“ vede křížovou cestu. Důrazně předříkává, snaží se do každého slova vložit veškerý svůj cit. Trochu i pýcha zaznívá z jeho hlasu. Lid zpívá, kleká na mokrou dlažbu, a povstáváje upírá zraky na smutné výjevy, zobrazené na křížové cestě. „Forpáter“ přidává ještě na konec Otčenáš za mrtvé i za živé, za naše přátele i nepřátele, a naposled dojat trochu plačtivě modlí se za duše, na které nikdo nepamatuje.

U sakristie ozval se zvonek, a na kůru temně zazněl šestnáctistopový pedál H. Není to téměř zvuk, spíše dunění, nesmělé chvění, z útrob podzemských vycházející. Po krátké, smutné předešle nastupuje zpěv.

Starým zádumčivým chorálem „Kristus, příklad pokory“ zachívají se prostory chrámové, zpěv sílí, mohutní, na sta lidských hlasů unisono stoupá při slovech „pro bídného člověka“ až vzhůru na E, a pak zase klesá níže „ráčil býti chudý“. Ke konci vrací se nápěv do měkké stupnice, z níž byl prve v návalu prosby, s výkřikem bolu do D-dur přešel. Na temném dřevěném rejstříku několika synkopy vine se dohra níž a níže, až po nedoškálném akordu, posledním to bolestném zvolání, končí melodie ve smutném souzvuku. Osamocený pedál H chvěje se ještě okamžik, jakoby do útrob zemských sestupoval. Kazatel po nedlouhém úvodu přešel k jádru řeči – o pýše. Tepe venkovskou stavovskou nadutost, líčí klepařské, pokrytecké báby, a pak hřmí proti vyšším tohoto světa, proti zákoníkům a farizejům, nevyhýbá se ani kněžím, a vytýká všem, že v pýše své smějí se lidu, jenž domoci se snaží snesitelnějšího života.

„A čím výše po stupních lidských stavů kráčíme, tím více přibývá pýchy,“ horlí kněz, „hnusné pýchy, pýchy špatně zakrývané líčenou, falešnou pokorou, pýchy obalené pozlátkem mamonu, snad i vzděláním a uměním.“

Proti kazatelně visí Kristus s rukama vzhůru vztaženýma, s hlavou pokleslou, s vlasy do obličejě splývajícími. Slunce sem oknem svítí, ozařuje se strany bledé, promodralé, ztýrané tělo a rýsuje vedle na světlé stěně ostrý, černý Kristův stín. Jakoby na stěně přibit byl Kristus druhý, ještě smutnější, nežli onen sochou zobrazený. Hlava je více nakloněna, trnová koruna, oplétající zbědovanou hlavu, zdá se větší a strašnější. Pod koleny sochy proplétá se jasný, zlatý pruh slunečního světla, a tím patrnější je na stínu pokleslost, křečovitá ztrnulost svatých údů.

Jakoby dva Kristové tu pněli, jeden známý, lidem ovšednělý, tělesný, ranami posetý, krví zbrocený, gloriolou slávy ozářený, a druhý bez barvy, bez ran, bez krve, jen černě na jasnou plochu vržený, Kristus v sebe uzavřený, nepovzbuzující k politování, nečekající pocty, nežádající modlitby, odmítající obdiv...

Josef Šír, Kristův stín, (Zlatá Praha, 1900)

Na procesí do Vamberčic chodívala také moje babička Barbora Urbanová-Vyšanská. Pokud si to dobře pamatuji, chodili dohromady farníci z Vítkovic a Horních Štěpanic. Snad se najde někdo, kdo o tom ví víc. Já jsem to od babičky slyšela jenom asi dvakrát, když jsem tam na Levínku ještě bydlela a to mi bylo sedm-osm roků. Tenkrát předříkával Matěj z Pousky.

Zuzka Strnádková

✻

V chalupě č. 22 na Levínku (dnes penzion Štěpánka) bydlel v poslední třetině předminulého Jan Kubát, zvaný „Poutník“, řečený Honza Střížků. Přízvisko dostal po Franci Střížkovi, který v domě žil ve čtyřicátých letech 19. století. „Poutník“ na pouti ve Slezském Prusku (ve Vamberčicích ?) koupil zvonek, protože původní zvonek visící na sroubku u č. 13 kluci kameňákem rozbili. Koupěný zvonek poutníci donesli na Benecko a byl pak pověšen na sloupech u chalupy č. 31. Když v roce 1912 benečtí nedaleko postavili stříkačnu s dobytčí vahou a na střeše s věžičkou, tak do ní přemístili kdysi koupěný zvonek. Ten byl bohužel roku 1916 na válečné účely zabaven. Jako náhradu koupil zdejší rodák Emil Braun železný zvonek a v roce 1918 byl vysvěcen a sloužil až do poloviny roku 1936, kdy byl ulit nový 38 kilový ze zvonoviny v Lomnici nad Popelkou nákladem obce Benecko. Sloužil až do roku 1981, kdy byl sejmut, protože MNV Benecko prodalo celou zvoničku jako přebytečný majetek, aby si zde mohl nějaký papaláš postavit rekreační domek. Sice slíbil, že na střeše vížku postaví, ale slib i po urgování nesplnil. Postavil se vedle dřevěný altánek se závěsnou konstrukcí a stříškou pro zvon, ale roku 1991 byl zvon sejmut z obav odcizení sběrači kovů. Byl uložen na obecním úřadě, podle něho byla zhotovena kopie z dentakrylu, která stále visí ve věžičce na bývalém úřadě ve Lhotě, ale nezvoní. Původní zvon čekal, až postavíme do roku 2005 kapličku u Jindrovky skály a od té doby na ní automaticky v poledne a večer zvoní.

A to je asi vše, co jsem o beneckých poutnících zjistil. Pokud někdo ze čtenářů ví něco dalšího, vzkazte, rád přijdu vaši vzpomínku zapsat, nebo rovnou něco napište. Rádi ji otiskneme.

DEMOKRACIE NEBO DIKTATURA?

*Miloslav Rychlovský
pokračování*

12. Koncentrační tábory

Je jistě ku podivu, že dnes, uprostřed velikého rozvoje technických vy-
možností, které měly lidstvo učinit šťastným, se dějí věci, jež hrůzou za-
stíní pověstný Špilberk! V německých koncentračních táborech ožívají
středověké mučírny. Osoby, které se provinily jen tím, že jinak smýšlejí než
vládnoucí strany, jsou trýzněny a zabíjeni lidmi fanatickými, nevzdělanými
a duševně úchylnými. Zprávy, které dají nahlédnout do pekla německých
koncentráků, budí hnus a odpor vzdělaného světa. Podávám několik do-
kladů. Na protest anglických a španělských žen, které podepsali čelní před-
stavitelé sněmoven, propustila německá vláda z koncentráku v Rosslau
ženu bývalého poslance a vůdce německého mírového hnutí Seegera. Zá-
roveň s ní bylo propuštěno i poslancovo dítě, dvacetiměsíční chlapeček.
Poslanec Seeger byl uvězněn v Oranienburgu u Berlína, odkud se mu po-
dařilo po několikaměsíčním vězení a strašlivých útrapách prchnout do
Prahy. Zde napsal knihu o koncentračních táborech, která vyšla v šestnácti
jazycích a všude vzbudila hrůzu. Ze msty uvěznili hakenkreuzleři jeho mla-
dou ženu s dvacetiměsíčním děckem. Dali je do mužského koncentračního
tábora. Seegerová byla jedinou ženou mezi 4000 vězni, vydána úplně na
milost a nemilost úderníkům. Její synek dostal číslo 58 a byl registrován
jako řádný politický vězeň. Před matčinýma očima byl často do krve týrán
opilými úderníky. Za sebemenší dětské provinění byl zavírán do zvláštní
cely vysoké 60 cm, kde se nemohl ani hnout. V této mučírně musel trávit
celé noci. Sami vězňové, když slyšely jeho nářek a zoufalé volání po matce,
nabízeli se úderníkům, že odpykají vazbu za něho. Teprve po zakročení vý-
znamných osobností španělské a anglické společnosti byla učiněna přítrž
této surovosti a matka se synem propuštění v zuboženém stavu.

Anglický list Daily Herald z října 1933 přináší zprávu, že do koncentráků
bylo zavřeno několik set universitních profesorů, jichž se zásadně použí-
valo k nejsprostším pracím. Týrán a bití vězňů je na denním pořádku. V ně-
kterých táborech onemocnělo tuberkulosou přes 20% vězňů. Lékařské
ošetření je vzácné. Půl roku po Hitlerově nastoupení bylo v německých
koncentracích přes 50 000 politických vězňů, jejichž počet stoupl do konce

října 1933 na 300 000 osob. Časopis Daily Herald použil k této zprávě statistiky, kterou vypracovala sama Hitlerova strana, když se Hitler zabýval úmyslem udělit amnestii. Do konce října 1933, za tři čtvrtě roku Hitlerovy vlády, bylo zastřeleno na útěku z koncentráků, nebo prostě zmizelo neznámo kam přes 50 000 osob. Těchto padesát tisíc vražd – dodává anglický list – nikdy nebude vysvětleno.

O nic méně důmyslný v ukrutnostech byl fašismus italský. Bývalý ministerský předseda Nitti, když se Mussolini zmocnil moci, byl ohrožován na životě. Podařilo se mu prchnout, ale jeho synovec byl zavřen do vězení. Po čase i jemu se podařilo utéci. Vzpomínky na své věznění vylíčil v čísle anglického časopisu Review of Review v říjnu 1929. Vypravuje tam, jak vězni byli vydáni na milost a nemilost nevzdělanému fašistickému důstojníkovi Veronicovi. Jednou u Nettiho našel list papíru, na kterém měl adresy některých členů metodistické církve. Veronici řval: „Škoda řečí s vámi, vy jste příliš vychováni, ale fašismus je tohle – bič a tím vás zkrotíme bez řečí!“ Jindy, když si zpívali milostné písně v římském nářečí, vnikl Veronico do světnice s karabiníky bil vězně hlava nehlava. Potom jich dal 20 odvléci do jiného vězení a mladému hochovi jménem Pietro Rossi nařídil, aby hlasitě zvolal: „Ať žije král!“. Rossi mlčel. Důstojník vytáhl dýku, opřel ji proti Rossovým prsům a opakově rozkaz. Rossi zase mlčel. Veronico potom hrot dýky zabodl hochovi do masa a opět mu nařídil volati: „Ať žije král!“ Ale opět se stejným výsledkem. Dál a dále vnikala ocel do hrudi ubohého hochu, jeho šaty nasákly krví a chlapec omdlel. Když klesl, na Veronicův rozkaz velký fašista se vrhl na něj, kopal do něho a šlapal po něm. Scéna byla tak ohavná, že jeden z policistů proti tomu protestoval, ale byl Veronicou ostře odbyt. Nitti byl pak brzy poslán na ostrůvek Lipari, odkud se mu podařilo uprchnout.

Když vám vypravuji tyto věci, můžete si myslit: „Kdo nám ručí, že jsou tyto zprávy pravdivé?“ Povím vám vlastní zkušenost. Byl jsem totiž taky v diktatuře, třebaže jen půl druhé hodiny, a to na schůzi jedné diktátorské strany letos na jaře. Velký sál byl nabit do posledního místa a ještě venku stál zástup. Jeden z vůdcovy družiny představil hlavního řečníka. Z obecenstva se zdvihla ruka, přihlásil se ke slovu dělník. Řekl, že by si přál, aby byl zachován na plakátech oznámený pořad. Vůdcův ceremoniář se zamračil, ukázal na dělníka a pak ke dveřím. Asi šest lidí skočilo po dělníkovi a v okamžiku byl venku. Nastala na chvíli vřava, ale nikdo se již neodvážil protestovat. A nyní si představme, co by se dělo, kdyby se státní moc ocitla v rukou těchto lidí. Kdyby dostali zbraně, kdyby vítězná diktatura z nich udělala svou výkonnou moc, před níž by dveře žádného bytu nezůstaly zamčeny! Co by se dělo s námi, kteří se všude projevujeme jako demokrati? Stihlo by nás totéž, co statisíce občanů v Německu, Rakousku a Itálii: koncentrační tábory, vězení, šibenice nebo prach a olovo. Jsem si

jist, kdyby ti, kteří u nás nekriticky blouzní o té či oné diktatuře, viděli tuto schůzi, nebo prožili aspoň krátkou dobu ve fašistickém státě, že by byli záhy vyléčeni ze svého omylu jako několik německých mladíků, kteří ze severní Moravy prchli do Německa do Hitlerových úderných oddílů. Brzy se vrátili, ač věděli, že je čeká u nás kriminál. Ale náš kriminál jim byl milejší než německá „svoboda“.

13. Svoboda ducha v diktaturách.

Československá tisková kancelář hlásí z Berlína 3. července 1934: Zesílené policejní hlídky jsou rozestaveny na důležitých místech města. Mimořádná bezpečnostní opatření jsou učiněna na ochranu vládních osobností. Zákaz rozmlouvat o událostech posledních dnů trvá: jsou známy četné případy, kdy zatčení byli v restauraci lidé, kteří spolu mluvili o situaci. (Bylo to po vraždění údernických vůdců v polovině roku 1934.)

Ještě smutnějším dokladem nesvobody v dnešním Německu je tento případ: Večer 30. června si vyšel v západní části Berlína na procházku mladý muž se psem. Zastavil se u novinářského stánku, a již se nevrátil. Příštího rána zazvonil v bytě jeho rodičů policista, jenž držel v jedné ruce psa a ve druhé synův úmrtní lístek. Zároveň oznámil, že mladý muž v rozmluvě s prodávacem vyslovil „státu nebezpečné mínění“, a proto že byli oba zatčeni a zastřeleni.

U nás, odevzdá-li kdo dopis poště, může být jist, že ho nikdo neotevře než ten, komu patří, neboť listovní tajemství je zaručeno ústavou. V Německu se dopisy otvírají, zejména jdou-li z ciziny; za neopatrné slovo, třeba jen za pouhou zprávu o hospodářské situaci, byli odesílatelé odsouzeni na několik měsíců do vězení. Jak se naproti u nás po hospodách a jinde mluví o republice a našich nejlepších lidech, aniž by se kdo staral o to, mohli by své tvrzení dokázat nebo ne! Lidé hubují na demokracii a nepomyslí, že právě ona jim dopravá svobodu kritizovat. V diktatuře by je za takovou kritiku stihl kriminál a třeba i smrt.

Ústavou naší republiky je zabezpečeno právo zaměstnanců tvořit odborové organizace: 31. prosince 1933 jich bylo v našem státě 68 s celkovým počtem 1 914 491 členů. Jména jejich jde do milionů. Právě takové organizace byly dříve v Rakousku, Německu a Itálii. S příchodem diktatur byly tyto organizace, jež hájily zájmů zaměstnanectva proti zaměstnavatelům, rozpuštěny a zakázány a jejich majetek konfiskován. Diktatury se tím zřetelně postavily po bok zaměstnavatelů a proti slabým, zaměstnancům. Že se tyto násilné činy neobešly bez krveprolití, netřeba připomínat.

Dělnictvo u nás leckdy donutilo zaměstnavatele stávkou k povolnosti. Tento krajní prostředek boje proti kapitálu je v diktaturách zakázán a stíhá se v Německu jako velezrada smrtí a v Itálii až sedmiletým žalářem.

V diktaturách není ani náboženská svoboda. Hitlerovo Německo bojuje dnes nejen proti židům, ale i proti církvi katolické i protestantské. Jejich vůdčí osobnosti jsou pronásledovány, tělocvičné organizace rozpuštěny, noviny zakázány. Svobodomyšlné spolky jako Volná myšlenka, Svobodní zednáři a jiné byly v Itálii potlačeny. I tak ušlechtilá organizace, jako byla Italská liga pro lidská práva, nemohla za fašistické vlády ve vlasti pracovat, a musila se odstěhovat do Paříže. „Fašismus pošlapal, a bude-li potřeba, ještě pošlape sochu bohyně Svobody,“ řekl Mussolini, a to se také stalo.

14. Tisk v diktatuře.

Nesmí-li se v diktatuře svobodně mluvit, nesmí se ani svobodně psát. Noviny jsou pod přísnou censurou a všechny píší skoro stejně, ježto jsou napájeny z týchž úředních pramenů. Lidé se odvracejí od tisku, ze kterého se nemohou dozvědět pravdy, a tak s příchodem Hitlerova režimu se octlo německé novinářství v katastrofálním úpadku. Německý ústav pro novinářství vydal o tom srovnávací zprávu, kterou zde stručně podávám:

1932 – před Hitlerem byl celkový počet denních listů v Německu 2703,

1933 – za Hitlera 1128;

	1932	1933
týdeníků	348	217
měsíčníků	183	102
novinářů	19 200	5 341

Jednotlivé denní listy měly denní náklad:

	1932	1933
Berliner Tagblatt	250 000	25 000
Berliner Volkszeitung	50 000	7 000
B. Z. am Mittag	200 000	60 000
Morgenpost	750 000	200 000

V roce 1933 bylo asi 1240 listů úředně zastaveno, totiž všechny komunistické a sociálně demokratické a 327 přestalo vycházet dobrovolně; byly mezi nimi některé světoznámé. K úpadku mnohých přispěl také zákaz dovozu cizích listů do Německa, neboť postižená země zase zakázala dovoz listů německých. Tak německé diktatuře padla za oběť nejen svoboda tisku, ale i hmotná existence mnohých podniků s deseti tisíci redaktorů, tiskařského a jiného personálu i jejich rodin. Také stát utrpěl škodu zmenšenou dopravou a na daních, které tyto podniky platily. Dnes ani jediný v Německu, vládní Völkischer Beobachter nevyjímaje, nemá náklad jako některé československé listy.

Naše noviny psaly, že se na začátku prázdnin 1934 prodaly v Hřensku všechny naše německy psané časopisy, i staré. Němci chodili k nám, aby se dozvěděli, co se vlastně stalo, že tolik lidí bylo v říši kolem 30. června mi-

nulého roku popraveno. Zajímavý zjev vidíme také na Krkonoších: německé boudy jsou často prázdné, kdežto naše jsou plny říšských Němců, kteří tu hltají Prager Presse, Reichenberger Zeitung, Prager Tagblatt, nevidí, neslyší, oči jim putují po řádcích, ačkoliv je venku slunce. Noviny, jež smějí svobodně psát, jsou dnes německému turistovi nade všechny krásy přírody.

Ještě horší osud než novinám uchystala Hitlerova vláda literatuře knižní. Loni na jaře berlínští studenti svázeli několik dní ve velkém autobusu do svého domu knihy z nejrůznějších veřejných i soukromých knihoven, díla nejznámějších spisovatelů německých, francouzských, anglických, amerických, českých a 10. května je spálili na berlínském náměstí za jáсотu a opojení. Myslí-li si vláda, že ve dvacátém století v době radia, může upálit myšlenky, je jistě na omylu, a jestliže velká část lidu ji v tom nadšeně podporuje, lze mít za to, že tento lid prožívá nejhlubší krizi svých dějin.

pokračování

KRAKONOŠ A SELLÁK

*Zuzka Strnádková
dokončení*

Hanička vopraudu nic neviděla a tak poudá: „Copak sem měla vidět? Dyť tu sme jen mý dvě. A soused zas vočma koulí, začne se celej klepat a poudá: „Důče, votoč se, je tam něco hroznýho!“ Hanka se votočí a zas nevidí nic. „Ale susede, chytá vás snad fantas? Tam dovoprady nic není.“ A soused: „Jémine, sem pod a koukej, jak se tá vobluda na mě šklebí, zuby cení, jazyk vysterkuje a tý chňáry s dlouhejma drápama sou strašný! Jémine, tejd' de na mě, honem se postau přede mě, já se za tebe skovám!“ Hanička zas nevidí nic, ale soused jennu piluje: „Jo, jo, je tam, tak se přec podvej, je tam strašidelná vobluda a chce mě sežrat!“

Teď ho Hanička začla chlácholit: „Soused, tejdě vidim, že máte horkost. Děte domu, zalezte do peřin a ať vám paňmáma udělá té. Snad vám bude do rána dobře.“ Soused se na vobertliku votočil a jenno kare letěl domu. Zabouch vrata, poujesil velkej zámek, dveře u senice taky zarygloval a tak, jak byl, vlít do peřin a i hlavu skoval! Hanička jen zakroutila hlavou a myslí si: „Dovi, co mu to ten Krakonoš vokázal, že se tak zalek a letěl domu, jako by ho hnaly ušecky pekelný potvory.“

Tejdě se Krakonoš vokázal a poudá: „Jappak se ti libilo, jak se souseď strachy klepal a jak letěl domu celej bílej, dyš myslil, že ho ženou nejhorší netvoří!“ „Víte, pane Krakonoši, podváni to bylo náramný, ale nepřeju mu nic zlýho, jen aby se drobek kouk do sebe a viděl, že nedělá nic dobře, ale hlauně sobě. Dyť to je škandál takle bejt zlej!“ „No, Haničko, máš tůze dobrý serce, ale potrestanej bejt musí!“

Hanička pokejvala hlavou a poudá: „Ale jak to nejlepčí udělat?“ Krakonoš vodpoujeděl: „Takovejhle podomnej případ, jako je tvuj, sme už s jemním důčetem měli a pomohlo to náramně. Ale tenle čloujek potřebuje krapet silnější meducínu. Uděláme to drobek jináč. Vono je jennoduchý poroučet, ale dělat se kažďmu nechce a tak ho to naučíme. Myslim, že by z tebe byla pěkná hrabinka. Jo jo, tak to bude nejlepčí. Žencká mu bude poroučet! Ale to ti povídám! Budeš ho prohánět zrouna tak, jako von prohání svou chasu a jak je vošklivej na vostatní!“ Hanička ale vodpoujeděla: „Pane Krakonoši, tolle já přeci neumim, mý sme tolle takle nedáli, dycky sme se k sobě pěkně měli, jappak já to dokážu?“ „Milá zlatá, tak to budeš musit, jináč by sis ho musila uzit dovopraudy“, dopoujeděl Krakonoš. Tejdě se Hanička lekla. „Jen to né, pane Krakonoši, já mam ráda jinýho, to by přeci nešlo abych si toholle musila uzit. A pak – dyť mě zná a tak mě stejné poslouchat nebude. „Ale depak, nepozná tě a ani maminka né“ „Ale jappak by to bylo, že by mě maminka nepoznala, dyť mě vodmala zná, to přec není možná!“

Krakonoš se zasmál: „Tejdě tě na chvilku přeměním na hrabinku a uvidíme.“ Máunul kouzelnou holej a pane jo! Stála tu vopraudouská hrabinka jenna radost! Bohatý voblečení samá krajka, samej volán, na kerku korale, ruce pelný perstenu a náramku. Dyš Haničce vokázal zercallo, koukala vokolo, kde že tá hrábinka stojí! Tejdě viděla, co ten Krakonoš ušeckeru umí. Jaktěživo by v ni ve usi nikdo nepoznal důče z baráčku!

Maminka zrouna koukla z vokynka, vyhlížela Haničku, kde tak dlouho je a vidí. Před baráčkem ňáká pani s pánem, kolem dokola se rozhlízej, i k baráčku koukaj. „Třá něco, nebo někoho hledaj,“ myslí si a běží se ven poptat, co si rácej přát. Tot se ví, Hanička k ni hned letěla, ale maminka jen dala pozdraveni, i neumělý pukelle udála, ale k Haničce se neměla. Tá votala jak vo- pařená, nemohla ujeřit, že se k ni maminka nezná. Pán – teda Krakonoš – se hned ptal, kdeže seženou někoho, kdo jim vopraví kočar, že má zlámaný kolo. Maminka hned vokázala na sousedu statek, tam že je chasy dost a tý že kočar jistotně spraujej.

Krakonoš poděkoval, dal pozdraveni, uzal Haničku za ruku a šli velle. Jak zašli za kře, hned je voba vodčaroval. Tejdě už věřila, že ji souseď nepozná. Jen aby to dokázala jak Krakonoš říkal. Hlauní starost ale měla vo maminku, jak to bude ušeckeru sama dělat. Krakonoš ale poudá: „Nic se neboj, budeš tam s ni. Udělám stejnou Haničku a nic nebude ujedit. A abysme to zbytečně ne-

 ohádka

zderžovali, uděláme to hned. Začaroval je nazpátek, a dyž byl v tom mávání kouzelnou holej, udál novou Haničku, k nerozeznání vod tý pravý a hned ji poslal domu. „A abys neřeklo, dám ti pomocníka – tajemníka – ten ti bude pomahat v rozkazování. To abys nebyla k sousedoj moc milá a nelitovala ho, že musí dělat rukama a né jen hubou. I zadupat musíš, i křiknout.“

Hrabinka i pán šli rounou na statek. Tajemník, kerýho Krakonoš taky hned vyčaroval mazal před nima. Zhurta zabouřil na urata, ale dlouho nikdo nešel. Zabouřil teda zas. Dyš konečně čeledin vodeuřel, sneslo se na něj ouplný hromobiti. Co že to je za pořádek, mit v pravý polenne zauřený vrata a že nikdo na bouření hned nepřišel. A ať hned přide statkář, že tu je pani hrabinka a chtěj svačni a někde sennout. Chasník upaloval dounitř, jen se mu za pá-tama čedilo. Zas dlouho nikdo nešel, jen byl slyšet křik. Nakonec vylez statkář celej rozcuchanej a hned řval, kdo že se vopovážil nechat ho zbudit, tady že poroučí von a jeho chase nemá taky kdo co poroučet! Koukne, dokoukne a vidí, že tu dovopraudy vopraudu stojí hrabinka a ňákej jistotně bohatej muskej. Zarazil se v lamentování a co že si jako přejou. Pán začal, ale hrabinka ho zarazila. „Tak takle to tady v mý usi chodí? Takovyllé neurvalý poddaný že tu mam? No to se podvejme! A voni si snad eště troufnou i na mě? Tak to pr! Hned, ty chlape nectná, pujdeš s chasou za ves pro kočar, kerej musí bejt nejdýl zejtra vopravenej! Tady chcem tejdě celý zavopatření, senici na přespání a ňáký důče na posluhu! A ať je drobek k sjetu! Nechci vidět žánny terháně, kerý nic neumí a neumí blechnout!

Statkář jen koukal, stál jak sloup, a nic. Tajemník hned na něj, co že stojí, copak neví, co má dělat, dyš hrabinka poroučí? A kde je důče, co ji bude posluhovat, tó tady taky eště není, hrabince ani žilli nepodali, no to je pořádek! Tejdě vyšla stará statkářka. Tůze se vomlouvala a že ať dou dál a posennou, svačně že bude hned. Děvečku poslala do baráčku pro Haničku, tá že by mohla pani hrabince posloužit. Honem štouchla do svýho syna, kerej porát stál jak dub, ať honem dělá, co bylo poručený, aby nebyla další bouřka. Ten se konečně probral a mazal za chasou na dvůr.

Hrabinka s pánem a tajemníkem šli za statkářkou do senice. Tá i žilli zástěrou votřela a už snášela na stůl. Na štěstí nebylo dlouho, vod voběda, zbylo dost. A statkář ani nejed, tak byl vystrašenej! Sotva dojelli, přišla Hanička. Udála pukelle, jako by byla ze zámku a hned se voptala, co že pani poroučí. Statkářka jen koukala, kde se tó pancký chování v důčištěti z baráčku uzalo. Taky hrabinka na ni kouká ak na zjevení, až pán ušecho zachránil.: „Haničko, tulle pani hrabinka je tůze ustatá a je potřá, abys ji pomohla při přeulikání a s vostatnim. Snad už je senice pro ni porychtovaná.“ Statkářka kejvala, že jako jó, jen ať pani hrabinka ráčí přejit velle. Děvečka senici uklídila, ušecho přirychtovaný, postel pouličená, v jenny sklenici voda, ve druhý víno, i ňáký jillo k zakousnutí na talířku bylo.

Hrabinka, (tedy pravá Hanička) s tou nepravou šly do senice. Sotva se za nima zauřely dveře, hrabinka na novou Haničku koukala a koukala. Stejná tvář, hlas i pohyby, oupelně stejný voblečení, no ušcko, ušecičko dočista stejný! Dyby zrouna neseděla na žilli, myslila by, že zrouna přišla. Bylo ji to ušcko takový nový a diuný...

Zatim sellák došel za chasou. Tý už nasadili nový kolo vod vozu ze statku, aby kočar mohli dovízt na dvůr a pořánně spravit. Sotva je sellák došel, už na ně začal řvát, ať honem koukaj dělat, že nepotřebuje, aby mu tá hrabinka s panákem a tajemníkem nadávali. Čim dřiu to spraujej, tim dřiu bude tá nezvaná náušťeva na cestě k čertu! Ale ouha! Tajemnik stál za nim, kde se uzal, tu se uzal a bylo zle! „Tak ty ták? To se podváme, jesli umíš tak dobře dělat, jako řvát! Chaso, kolo dolu a děte vod toho! Tejdě sellák vokáže, jak šikovný ruce má! To sem vopraudu žádostivej!“ Tejdě se sellák dovopraudy lek. Dyť vo práci čistě nic neujeděl. Dycky ušcko dála čeled. Co tejd? Tajemnik chvíli kouká, jak se sellák plahočí a neví, co a jak a poudá: „Tak to teda uděláme jináč. Chaso, tó kolo tam zas dejte, to bysme tu jináč byli do sounnýho nne a vodpřáhněte koně. Snad mu to pujde lepčí, dyš vůz potáhne, než aby ho spravoval!“ Chasa se po straně usklibovala, jak palla kůsa na kámen, ale jen tak, aby sellák neviděl. Toť se ví, až by hrabinka vodjela, to by dostali!

Dyž byl vůz na cestě, byl to našťesti takovej rounej kousek, poudá zas tajemnik: „A tejdě, chaso, nasedat. Jede se na statek!“ Ale tý po sobě jen koukali, žánnej na vůz nesed. Báli se. Ale tajemnik zařval: „Tak chaso, bude to? Ať už sedíte v kočaře, ať taky jennou něco užijete!“ Dyš eště nešli, popad bič, zapráskal a chlapi neujeděli jak, seděli na poštářich ve voze! Tajemnik sed na kozlik a už selláka bičem popoháněl, ať už jede. To bylo něco! Sellák, chtěj, nechtěj musil zabrat a kočar táhnout ke statku. Celá ves se seběhla, takovyllé pokoukání tu eště nebylo! Ale hlauně že to potkalo toholle nelidu, kerej nikomu nic kalýho neudál! Dyš dojeli do dvora, sellák schodil chomout a utikal domu za pořánného smíchu celý usi. V duchu si ale řek: „Jen počkejte! Až tá zpropadená hrabinka vodjede, to uvidíte! Tolle vám jaksepatří vosladim! To vás smáni na honně dlouho přejde!“

Hrabinka s nepravou Haničkou zatím byly ve spací senici. Nejdřiu hrabinka Hanička neujeděla, co má říkat, nebo dělat, ale pak se přec jen vosmělila a poudá: „Ty seš vopraudu Hanička?“ A tá druhá na to: „A kdopak bych měla bejt? Byli pro mě ze statku, abych vám byla k ruce, tak sem tady. Maminka s tim byla svolná, že dyš tu budete vý a tó panctvo, že se mě nemuže nic stát. Von ten statkář je ušelijakej! Mam s nim túze velký trápeni.“ Tejdě tá pravá Hanička viděla, že ani maminka nepoznala, že tolle neni tó její důče. Už se dál neptala, jen ji bylo nák smutno. Vodpolenne se protáhlo a byl čas k večernímu jillu. Pán zaklepal a zval je do hlauní senice, že se bude jíst a že přide i statkář. Toho se hrabinka Hanička bála, ale už jen drobek, dyš viděla, že ji žánnej ne-

poznal. Cestou ji Krakonoš připoujeděl, že má bejt na sedláka honně vostrá, aby ujeděl, co to je, dyš na čloujeka porád někdo vod rána do večera řve.

Večerní jillo bylo tůze dobrý, statkářka vařit uměla, i na zámek pro panstvo by mohla jit vařit. Ušichni chválili, jen sellák seděl jak zařezanej. Dyš se ho pán na něco ptal, ani pořánně neuměl vodpovědit! Po jille se hrabinka voptala statkáře, jak daleko je s vopravou kočaru, ale kalý vodpoujedi se nedočkala. Jen ňákýho zablekotáni, kerýmu ani nerozuměla. Dyš ani podruhý pořánně nevodpoujeděl, hrabinka se rozlobila: „Ty ničemnej člouječe, jak to, že kočar není eště spravenej, abysme mohli ráno jejt? Je to, nebo né, neumíš snad mluvit? No, viděla sem. Jen řvát. To by ti šlo! Polle mýho tajemníka na nic šláhnout neumíš. Vostanem eště pár nni a ty budeš na statku dělat! Né chasa. Ty! A jesli se do tejhonku dělat nenaučíš, pujdeš dělat na řetěz do kamenolomu, abys ujeděl, co je práce a naučil si ji vážit!“

Sellák zbled jak prostěrallo. Chtěl něco říc, ale hrabinka ho zarazila: „Nablekotal ses už dost. Co sem řekla, to platí. Ty budeš dělat a tvuj nejstarší podomek s mym tajemníkem budou dohlížet!“ Tejdě se sellák už nevopovážil nic říc, aby snad nedopad eště hůř. Hrabinka Hanička byla tůze překvapená sama ze sebe, jak selláka rychtovala a kde že se to v ni uzalo. Krakonoš ji ale pochválil.

Na druhej den šla hrabinka s pánem na procházku do usi. Ušichni je ucti-uje pozdravovali, ujeděli, že jejich tajemník pořánně statkáře potrestal. Cestou Krakonoš Haničce poudá: „Nebud' smutná, dyť tylle šaradě bude berzo konec. Sedláka z jeho zloby vykurýrujem a bude všecko v nejlepším pořádku. Přeci bys takovylleho pantátu nechtěla, nebo snad jó?“ Krakonoš se usmíval a Hanička zčervenala zas jako růžička. „Za to ten drobek nepohody snad stojí, a zle ti snad přeci není,“ dodal Krakonoš.

Den po nni se sellák učil dělat. Taky co by to bylo za sedláka, dyš vo práci nic neví, žánnou neumí a neumí za ni uzit! Dyby nebylo starý statkářky, přišel by statek dámno na buben! Jenže tejden je tůze krátká doba na učení, a i dyš čeledin s tajemníkem sedláka proháněli dost a dost, nestačilo to. Sellák se ze začátku zpouzel, dělat se mu nelibilo ani za mák a tak tó učení šlo pomalu. Tejden byl u konce a sellák neuměl ani štvrt.

Hrabinka a pán s tajemníkem se rychtovali domu a polle toho, co hrabinka nařídila vemou i sedláka, i dyš statkářka za něj orodovala. Ale pán ji řek: „Matko, butte ráda, že se váš syn naučí, co měl už dámno umět. Až se uráti, bude z něj vopradickej sellák a pořánněj čloujek a uvidíte, jak váš statek bude zas v pořádku. Taky se bude umět pěkně chovat k lidem a hlauně k vám, svý matce. Uším sem si, že ani to neumí. Bát se vo něj ale nemusíte, nic zlýho se mu nestane.“ Pak všecy selli do kočaru, vyjeli z vrat a byli pryč. Jen se každej divil, že je nikdo neviděl jet skerz ves, dyš tady vede jen jenna cesta.

Mý víme, že pán byl Krakonoš, kočar udál neviditelnej a koně byli věterný.

Dolítli do Krakonošova a ten poručil ušem jit na kutě, že se ráno bude berzo ustávat. Ušichni šli spát, jen sellák ze strachu né a né usnout. Ráno, sotva se rozennilo, už Krakonoš sedláka budil. Dostal pořánnou snídani, aby měl dost sily a už ho tajemník vodved do slibenýho kamenolomu. K noze vopraudu dostal řetěz a kouli, pořádný kladivo a klíny s naučením, co a jak má dělat a připomenuti, že dyš bude dělat dobře, dostane pěknou vodměnu. Peruní nni mu práce nejen nešla, ale nedál, ani se nesnažil. Zdálo se mu, že jako statkář zrouna tolle umět a hlauně dělat nemusí. Jenže dyš dycky ráno přišel do lomu, ušecho, co udál minulej den, bylo pryč. A přeci udál aspoň něco! Tůze se tomu divil a tajemník mu řek: „Dyš budeš dělat dobře a rád, práce bude přibejvat, ty budeš mít spelněnej oukol a dílo vostane. Dyš né, dílo se stratí a ty budeš začínat každej den nanovo. Poněvác dokud neuděláš, co ti bylo uloženy a nebudeš dělat s chutěj, domu se nedostaneš, i dyby se ti nakrásně podařilo utýc. Kameni tě zas urátí nazpátek. Tak si to v tý hlauje srounej. Budeš dělat, dílo vostane a pujdeš berzo domu. Dyš né, vostaneš tu třá do sounnýho nne! A co máš s toho, že seš porát tak načurenej?“ Tajemník vodešel pryč a nechal ho přemejšlet.

Tejdě sellák viděl, co si svym chováním nadrobil. Dyť se muže stát, že mámu ani statek už jakžiu neuvídí! Co by za to dal, dyby tejdě byl doma, máma by mu navařila jeho voblibeny jillo a sám by dál s chasou na poli jako divej, jen by se z něj čedilo. Oupelně mu bylo do breku. Co tejd? Dělat, nedělat, skočit ze skály – to ulasně nepujde, dyš je přikovanej. Co mu teda zbejvá? Vona eště jenna cesta je, tá na uječnost, ale na tú přecjen nemá vodvahu. Dyš si to takle rozebral, zpoměl na mámu, na statek, na ušecky vokolo, i na Haničku, ale na ni už né s tím, že by si ji uzal. Dyť ví, že ji má v hlauje jeho syn! Ze ušeho mu začlo bejt smutno a ušeho líto, že začal brečet dovopraudy. A brečel honnou dobu, než se drobek uklinnil. Pak si pouzdech, votřel voči a dal se do práce. A jako by z něj spalla ňáká tíž, práce mu šla najennou lehce a udál za ten den takovou kúpu, co před tím za tři nni. Navečír skončil, sed a spal na kameni až do rána. Sotva se rozennilo, dál a dál a dyš přišel tajemník se snídanej, měl toho zas pořánnou hromadu. Tajemník, toť se ví, neřek nic, jen se usmíval. Hned mazal referovat Krakonošoj a ten zas Hanicce, že sellák dělá jaksepatří a vona že pujde berzo domu. Tejdě ale pujdem do lomu za sellákem a drobek ho pozlobíme. A ty to hlauně nepokaz! Eště porád seš přísná hrabinka!

Zatím sellák dál, ani kale nevodpočal. Měl v práci pořánněj balvan a potřeboval ho rozbit na drobek menčí kusy. Konečně se mu ho podařilo votočit tak, aby moh zatlouc klíny, Dyš je zrychtoval, do každýho praštil pellikem. Balvan prask jak měl, ale sellák nechtěl ujeřit vlasnim vočim, co z něj vypallo! Kousky zlata a drahý kameni! Tolle jakstěžiu neviděl! Koukal na to, prohlížel a už viděl, co by za to na statku moh udělat! Že by se syn moh voženit a dokonce že by zaplatil čeledi, co jim je dlužnej. Pak se ale spamatoval, slík halenu

a ušecho do ni dal, zavázal a dal ji na stranu, aby to moh dát pánoj a zas dál dál.

Netervalo dlouho, přišla hrabinka, pán i tajemník vokouknout dílo. Krakonoš se pod fousy usmíval a Hanička už málem vykřikla samou radostěj, že sellák úkol splnil, dyš ji tajemník poštouch, že se eště smát nemuže, eště musí bejt přísná! Pán sedláka chválil, ale hrabinka poudá: „Tolle že udál telle čloujek sám? Dyť nic do ruky uzit neumí a najennou by takle dál? Tolle mu někdo pomoh! Příznej se, kdo ti pomahal! Méls to udělat sám! Sellák byl neudřiu sticha, ale dyš mu ulasně řekla, že uže a že nedál sám, vozval se: „Pani hrabinko, já to vopraudu udál sám a eště sem tu něco vydoloval. Popošel i s koulej, vytáh uzliček z haleny a podal ho tajemnikoj a ten zas pánoj. (Ten ujeděl, co tam je, dyť to tam sám načaroval, aby selláka pokoušel). Rozvázali uzlik a kolem bylo najennou tůze sjetla, jak se tó drahý kameni svítilo. Hanička taky nikdy nic takovýho neviděla a jen těžko udržovala vážnou tvář, tak Krakonoš rač zasáh a poudá: „Sem rád, žes se zpamatovl a splnil úkol. Jináč víš, co by tě čakalo. Taky tě ctí, žes najitej poklad neskoval. Za to, žes byl poctivej, mužeš si poklad nechat, jen půlu dáš Hanicce za to, žes ji škodil a uháněl! Sellák nechtěl ujeřit ani ušim, ani vočim. Pak poudá: „Ale to vý mě dát nemužete, to je přeci hrabinky!“ To už Krakonoš ujeděl, že je sellák nadobro vyléčenej a že ho muže pustit domu. Řetěz a koule zmizely a sellák byl najennou voblečenej, jak se na statkáře patřilo. Krakonoš máunul kouzelnou holej a sellák usnul. V tý chvíli přilítli věterný koně s kočarem, ušichni naselli a už letěli ke domu. Nejdřiu šla domu Hanička. Ujenem dostala vod Krakonoše křínku s drahym kamenim. Pak položil selláka pod lípu za statkem i s pokladem a vodlít nazpátek do hor.

Hanička přišla domu jakoby nic, jen maminku vobjímala. Tá se podivila a hned: „Důče, důče, co to do tě ujelo, dyť děláš, jako bysme se šternác nni neviděly! Ale Hanička se jen zasmála a poudá: „Mami, podvejte se, jaký ujeno sem dostala vod Krakonoše! Juž se mužu vdávat!“ Maminka spráskla ruce: „Jappak by ses asi dostalo ke Krakonošoj, to je přec velkej pán, kdepak by se tu jen tak uzal a zač by ti takovej poklad dal?“ „To berzo uvidíte.“

Taky sellák se pod lípou zbudil. Kouká, kouká, nemuže se upamatovat, jesli se mu to jen nezdálo. Ale bolavý ruce a uzel s pokladem pod hlavou mu daly připamatovat, že to žánnej sen nebyl. Popad uzel a šel domu za mámou. Tá už ho skoro vobrečela, dyť vo něm víc jak šternác nni neujeděla čistě nic. Co tak spominá, rozlítly se dveře, syn k ni přilít, vobjímal ji a prosil vo odpuštění, že byl tak zlej a vošklivej. Dyš pak rozvázal uzel, máma se lekla: „Jémine, kdes to uzal, snads někoho nezabil?“ „Ale depak, to sem si vysloužil u toho pána, co mě odvez k tý hrabince do lomu. Tam sem to vydoloval a von mě to dal, že mam půlu dát Hanicce za to, že sem jim tak škodil a ji pronásledoval. Vostatek je naše. Z toho zaplatim chase a eště jim něco přidám za to, že tak dlouho

čkali.“ Máma ani ujeřit nemohla, co vod svýho syna slyšela. Jen v duchu děkovala Krakonošoj, jak to tak zařídil, že syn přišel k rozumu.

Sotva mámě ušecho vypoujeděl, rozdělil poklad. Díl pro Haničku dala máma do čistýho plátynka a dala na kredenc, ze svýho dílu voddělil chase a šel za níma. Tý jen koukali, co se zas bude dit, že tak přilít. Ale překvapeni bylo ukrutný, dyš jim dal vejsluhu ve zlatě a eště honně na verch. Jen co poděkovali, sellák letěl domu, popad půlu pokladu a pospíchal k sousedkám do baráčku. Dyš ho maminka viděla, že de k nim, říká důčeti: „Di se honem skovat do seničky, de sem zas ten nelida souseď.“ „Nic se maminko nebojte, uvidíte, že se nic dit nebude.“

Sellák pospíchal, ale kousek před baráčkem skoro vostal stát. Zpoměl si, co jim tropil a trochu se bál, co bude. Pak ale přec došel. Zaklepal vopatrně na dveře, jen si nebyl jistej, jesli ho pozvou dál. Ale to už se vodeuřely dveře a Hanička ho s úsměvem zvala dounitř. Máti nic, jen se divila, že je tó důče na souseďa jak med. A Hanička zas: „Jen si sousede senněte, dlouho ste u nás nepobyl. Copak se s váma stao? Paňmaminka poudala, že ste vodjel s tou hrabinkou“. Sellák sedí jak na terni, poposedá a neví, jak začít hovor.

Pak se přecjen uterhne: „Milý souseďky, já sem přišel, abyste mě vodpustily, co sem vám prováděl, ale hlauně ty, Haničko mě vodpust, že sem tě tak strašil tim ženěnim. Nediu se, dyš seš pěkná jak vobrázek! Vopraudu si mě brát nemusíš. Ale jesli máš ráda mýho syna tak, jako von tebe, byl bych tůze rád, dybyste se uzali. A tolle ti posilá pani hrabinka s tim pánem, co tu byli. Já byl u nich v horách, měl sem tam nákou práci.“ A položil na stůl uzliček z bílýho plátina. Maminka jen kouká z jennoho na druhýho a nejde ji do hlavy, že si tý dvá tak pokojně vypravujou. Pak ji Hanička poprosila, aby dala na stůl koláče, co upekly a pro každýho herniček bylinnýho té. Dyš souseď dohovořil, voddech si, jako by mu ze serce spad kámen a čkal, co mu Hanička vodpoví.

Tá se pěkně usmála a poudá: „Sousede, já už vám ušecho vodpustila a sem ráda, že nám nebudete bránit. Máme se rádi už dlouho, jen sme se to báli říc, dyš ste porát tak tropil. Tejdě je ušecho v pořádku a já vám děkuju.“ To už maminka nesla herničky a eště chvilku popoudali. Pak souseď ustal a s pozdravenim vodešel domu. Venku si eště jennou voddych, že s nim tak pěkně jennali. Hanička pak mamince ušecho povypravovala a tá nechtěla ujeřit, že u ni bylo cizí důče.

Za tři neděle byla svarba sellákova syna s Haničkou, na kerou přišel i Krakonoš s hrabinkou a tajemnikem. Ušecho dobře dopallo, ale nejvíc šťastný byli ženich s neujestou. I po letech zpominali a vypravovali si vo Krakonošoj a hrabince. Táta sellák kolebal mladem děti a s Haniččinou maminkou si pěkně novali. Chodil ji pomahat vobdělávat poličko za baráčkem a stará statkářka k nim chodila na pobyti. Díky Krakonošoj zas ušecho dobře dopallo.

Skrytá krása kamenů ZE SBÍRKY JAROSLAVA F. Z DOLNÍCH ŠTĚPANIC

ACHÁT

- naleziště: Rio Grande –
Brazílie
- tvrdost: 5,5–6 (Mohse)
- barva: modrošedý –
proužkovaný
- velikost: 85 × 55 mm
- užití: Jedná se o jeden
z minerálů
zajišťující svému
majiteli oporu
a zdroj síly. Pomáhá
při odstraňování
a zlobě. Zlepšuje
duševní život.
- opracování: trumlováním

ACHÁT s vápencem

- naleziště: Frýdštejn – CZ
- tvrdost: 4,5–6 (Mohse)
- barva: šedobílý –
neprůhledný
- velikost: 60 × 32 mm
- použití: šperky i štětování
cest
- užití: Dodává citovou, tělesnou a rozumovou rovnováhu,
stabilizuje energii.
- zpracování: řezání, broušení, leštění, JF

COVID-19 | SENIOŘI

CHCETE ZŮSTAT ZDRAVÍ A NENAKAZIT SE? CHRAŇTE SE, DODRŽUJTE OPATŘENÍ

Máte zdravotní potíže?

Zavolejte svému lékaři. Nechod'te ven mezi ostatní **ani do čekárny.**

Nedoporučujeme chodit ven pro test na COVID-19

Nejdříve se porad'te se svým lékařem. Minimalizujte pohyb mezi potenciálními nemocnými.

Potřebujete recept?

Zavolejte svému lékaři. Nechod'te ven mezi ostatní **ani do čekárny.**

Nedovolali jste se svému lékaři?

Může se to stát, nic se neděje. Zkuste za chvíli, **v případě zdravotních potíží však ihned volejte linku 155.**

Mimořádná opatření

Dodržujete všechna mimořádná nařízení, dodržujte pravidla karantény. Nezdržujte se v místech s větším počtem lidí

Budou opatření fungovat?

Ano. Jen přísné dodržování pravidel může zabránit dalšímu šíření epidemie. **Kdo pravidla a pokyny nedodrží, vystavuje sebe i své okolí nákaze.**